

YENİ KİTAPLAR / NEW BOOKS

OCAK-HAZİRAN 2011 ARASI TÜRKİYE'DE YAYINLANAN YENİ KİTAPLARDAN SEÇMELER

M. ŞİNASI ACAR, *Osmanlı'da Günlük Yaşam Nesneleri* (İstanbul: YEM Yayınları, 2011), 574 ss. ISBN 978-994-475-755-3

Osmanlı'da Günlük Yaşam Nesneleri Osmanlı'nın çeşitli dönemlerinde kullanılmış takvimlerden koyun saatlerine, terazilerden rubu tahtalarına, buhurdan ve gülâbdanlardan körüklü fenerlere, kemer tokalarından dikiş nakış araçlarına, mühürlerden kamış kalem ve kalemtraşlara, hokka ve divitlerden elyazması kitaplara, sancak Kurânlarından rahle ve çekmecelere, ferman ve beratlardan kale anahtarlarına, çok sayıda nesneyi bir arada sunuyor. Bir mühendis yaklaşımıyla uzun ve titiz bir çalışmanın sonucunda, bazıları ilk kez böylesi bir çalışmada yer alarak gün ışığına çıkan nesnelere yapım teknikleri, kullanım yer ve yöntemleri ile sanatçıları hakkında bilgiler de vererek aktaran M. Şinasi Acar nesnelere ve kitabı şöyle tanımlıyor: Geçmiş zaman penceresinden gülümseyip bizi selamlayan, birbirinden ilginç sanat eserlerimiz var. Ata yadigârı bu eserlerin pek çoğunun bugün hiç ustası kalmamıştır. Günümüzde müzelerde ve antikacılarda rastlanabilen ve eski zaman kokan bedenleri bana hep yalnızlık hissi veren örneklerin pek çoğu, geçmiş tarihimizin artık yeniden yapılması olanaksız ve her biri bir başka incelik ve güzellik taşıyan emanetleridir. Tarihsel olduğu kadar sanatsal değer de taşıyan bu eserler, uzun ve büyük bir saltanatın belâgatli ve gururlu tanıklarındır.

ANTONIE AGOUDJIAN, *Yanan Gözler* [çeviren Ara Güler] (İstanbul: Birzamanlar Yayınları, 2011), 144 ss. ISBN 978-975-615-819-7

Bir fotoğrafçının kimliği, kaderi ve çalışmaları, onun içinden geldiği toplumla nadiren bu kadar örtüşür. Antoine Agoudjian Fransız. Ermeni anne babadan doğma, Ermeni göçmenlerinin torunu. Ermeni halkının trajik tarihiyle ilgili hiçbir şeye uzak ve kayıtsız değil. Fotoğraf, Agoudjian'ın itiraf ettiği gibi, modern tarihin azabıyla aniden savrulmuş ve parçalanmış bir halka çok yakın olmanın en radikal yoludur. Agoudjian 1988'den beri çektiği fotoğraflarla Ermenilerin belleklerindeki yerlerin envanterini çıkarıyor, coğrafi ve toplumsal çeşitliliği gösteriyor. *Yanan Gözler* projesi, diğer diaspora Ermenileriyle birleştiğinde sayıları Ermenistan'dakilerin nüfusunu aşan Irak, İran, Suriye, Lübnan, Türkiye, Kafkasya ya da Kudüs'teki Ermeni toplumlarının içine gömülmenin meyvesidir. Ustalıkla çekilmiş siyah beyaz fotoğraflardaki güçlü ve incelikli görüntüleri keşfedince, bir kültürün zenginliğinin, köklerinin derinliğinin, aktörlerinin binlerce yıllık rüyasının gücünün farkına varıyoruz. Bu kitapta Agoudjian'ın fotoğraflarından örnekler, Ara Güler'in önsözüyle sunuluyor.

MEHMET TANJU AKAD, *Modern Savaşın Temel Kavramları* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2011), 232 ss. ISBN 978-605-105-069-0

Bu ansiklopedik sözlük hem bir başvuru kaynağı hem de bağımsız olarak okunabilecek başlıklara sahiptir. Günümüz savaşlarıyla ilgili askeri-politik-teknolojik-taktik ve stratejik konularda temel bilgiler veriyor. Mehmet Tanju Akad, modern savaş ile kastedilen olguyu esas itibariyle sanayi devrimi sonrası ele almakla birlikte, Yirmibirinci Yüzyıl'ın başındaki eğilimlere de dikkat çekiyor. Yakın tarihin son derece farklı ve karmaşık mücadele biçimlerinin anlaşılması için gerekli olan temel bilgiler, yoğun bilgi kirliliği karşısında akliselimimizi korumanın da bir aracıdır. Maruz kaldığımız bu gelişigüzel bilgi bombardımanı

karşısında, doğru bilgilerden oluşan referans noktalarına ihtiyacımız giderek artıyor. Her benzer çalışmada olduğu gibi, bu kitapta da yazarın konu başlıkları seçimi eleştirilere adaydır, hatta bu kaçınılmazdır. Bu kitabın hacmi kolaylıkla iki, on, hatta yirmi katına çıkartılabilir. Her başlık için birçok kitap yazılabilir ve yazılmıştır da. İlgili okur bu alandaki on binlerce kaynak arasından kendi yolunu bulacaktır. Kitabın sonundaki kaynak listesi de bunun için bir başlangıç sunuyor.

SAMİM AKGÖNÜL, *Tartışılan Laiklik* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011), 350 ss. ISBN 978-605-399-189-2

Samim Akgönül tarafından hazırlanan *Tartışılan Laiklik* Fransız Ulusal Bilimsel Araştırmalar Merkezi (CNRS) Siyaset, Din, Kurumlar, Toplumlar: Avrupa'daki Değişimler Araştırma Merkezi'nin girişimi ve Alsace Genel Meclisi ve Robert Schuman Üniversitesi'nin desteğiyle 14-15 Mart 2005 tarihlerinde Strasbourg Robert Schuman Üniversitesi'nde gerçekleştirilen bir konferansta sunulan bildirilerin bir bölümünü içermektedir. Fransızca yayınından kısa bir süre sonra Türkçeye kazandırılan bu çalışma, Fransa'daki laiklik anlayışıyla karşılaştırmalar yaparak, Türkiye'deki laiklik tartışmalarına da ışık tutacaktır.

HÜSEYİN AKYOL, *Türkiye'de Sağ Örgütler* (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2011), 256 ss. ISBN 978-605-573-864-8

Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi'nden bölündü ve on yıl boyunca iktidarda kaldı. Adalet Partisi, Demokrat Parti mirasına oynayan iki sağ partiden biriydi, ama tek başına ve koalisyonun büyük ortağı olarak yıllarca iktidar oldu. Defalarca başbakanlık yapan Süleyman Demirel, cumhurbaşkanlığına kadar yükseldi. Anavatan Partisi, 12 Eylül sonrası dizayn edilen düzendeki iki sağ partiden biriydi. Tek başına iktidar oldu ve Turgut Özal'ı cumhurbaşkanlığına kadar taşıdı. Adalet ve Kalkınma Partisi, Milli Görüş'ten bölündü ve Demokrat Parti'nin iktidardaki süresini aşacağına benziyor. Bu kitapta, Prens Sabahattin kökenli sağcı partilerin 1950'den bu yana niçin ve nasıl iktidar olduklarını, iktidarlarının hangi tarikat ya da dini cemaatlere dayandığını okuyacaksınız. Sağ örgütlerin başarısının tesadüfi olmadığını, bin yıllık tarikat-cemaat örgütlenmesinin aslında iktidarlarla ilişkiye ihtiyacı olmayan muazzam yapılar olduğunu; ancak iktidarları da ikna ettiği dönemlerde etkilerinin zirveye ulaştığını göreceksiniz.

NECMETTİN ALKAN, *Selanik İstanbul'a Karşı* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 400 ss. ISBN 978-605-114-485-6

31 Mart Vak'asının gerçek nedenleri. Jön Türk-Sultan Abdülhamid mücadelesinin sonucunda ne oldu? Ordunun siyaset karışması ne gibi dengesizliklere neden oldu? Edirne Vak'ası, Kör Ali Olayı ve Askeri isyanların detayları. Avcı taburları, askerler, hocalar ve ulema ve kıyafet değiştiren subaylar. Hareket Ordusu nasıl oluştu, nasıl harekete geçti? 'İstanbul'un yeniden fethi' nasıl gerçekleşti? Sultan Abdülhamid'i kimler, nasıl tahttan indirmeye karar verdi? Süreç nasıl işledi? Ayaklanmaların arkasında 'irticacılar' mı vardı, yoksa yabancı parmağı mı? Sultan Abdülhamid ve Jön Türk Hareketi Osmanlı/Türk tarihinin en ilginç konuları arasında yer almaktadır. Öyle ki, Sultan Abdülhamid-Jön Türk mücadelesinin etkileri ve sonuçları Cumhuriyet Türkiye'si'ne kadar ulaştığı gibi, günümüzde de sürüp giden bazı tarihî ve siyasî tartışmalar bu mücadelenin bir mirası veya yansıması olarak devam etmektedir. 31 Mart Vak'ası, Osmanlı Devleti'nin yıkılışının ilk adımıdır. 31 Mart Vak'ası'nın sonucunda Hareket Ordusu'nun askerî darbesiyle ve buna meşrûiyet kazandıran Meclis-i Mebûsan'ın tartışmalı kararı neticesinde Sultan

Abdülhamid tahttan indirilmiştir. Bu şekilde Sultan'ın te'sis ettiği istikrarın ve dengenin çökmüş olmasına rağmen, bunun yerini alabilecek yeni bir denge konulmamıştır. İktidarı ele geçiren yeni aktörlerin bu yönde yapmak istedikleri her hamle, maalesef eski istikrarı yeniden sağlamaktan öte devleti daha da zayıflatmıştır. Nitekim bu süreçte yaşanan bazı gelişmelerden dolayı iyice zayıflayan, tamamen içe kapanan ve kısır iç hesaplaşmalarla bunalan Osmanlı Devleti, ardı ardına patlak veren Trablusgarp Harbi, Balkan Harpleri ve Birinci Cihan Harbi'ni kaybederek tarih sahnesini terk etmek zorunda kalmıştır. Böylesi bir acı sonu, Sultan Abdülhamid-Jön Türk mücadelesi ve 1908 Jön Türk İhtilâli belirlemiştir. Sonun başlangıcı ise, 31 Mart Vak'ası ve Sultan Abdülhamid'in tahttan indirilmesi olmuştur. Bir asırdan beri tartışılan 31 Mart'a dair yepyeni bir çalışma. Bugüne kadar gözardı edilen yerli ve yabancı kaynaklar üzerinde uzun süredir çalışan Yakın Çağ Osmanlı Tarihi uzmanlarından Necmettin Alkan'ın hazırladığı bu eser, Osmanlı'nın çöküşünü başlatan gün olarak belirtilen 31 Mart'ı farklı bir gözle ele alıyor. 1908 Jön Türk İhtilâli'nin öncesindeki gelişmeler, 1908 İhtilâli sırasında yaşananlar, ihtilâlin devlet, toplum üzerindeki etkileri ve 31 Mart Vak'ası'na bakan yönlerinin detaylarıyla incelendiği kitap Sultan Abdülhamid'e karşı yapılan haksızlıkları da bir bir anlatıyor. Osmanlı hukuk sistemi göz önüne alınarak bu sürecin ve ha'l kararının hukuki yönlerinin incelendiği eser, hem okurlara konuya dair tüm bilgileri sunacak hem de tarihçilere yeni kapılar açacak.

MUSTAFA ARMAĞAN, *Kazım Karabekir'in Gözüyle Yakın Tarihimiz* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 240 ss. ISBN 978-605-114-432-0

"19 Nisan 1919'da Trabzon'a çıktım..." Kazım Karabekir Paşa İstiklal Savaşı'nın bugüne kadar göz ardı edilen, gösterilmeyen, yazılmayan taraflarını inceliyor. Tarihe yeni bir gözle bakmak isteyenler için muhteşem bir araştırma. İnkılap tarihlerimizin neden 'Tarih' sıfatını hak etmediğini anlamak için Kâzım Karabekir Paşa'nın hayatına bakmak yeterli olacaktır. Sadece bir kaç fersiz cümlede geçer ismi. Resmi bile son yıllara kadar ders kitaplarında hemen hiç yer almazdı. Hatta bazılarında kalırsa 'rejim düşmanı, Hilafetçi ve hain'di. İyi ama ne yapmıştı Paşa bu hakaretleri hak etmek için? Karabekir Paşa'nın askeri ve siyasi hayatında haksızlıklara uğraması yetmiyormuş gibi, tarih kitaplarından da emekleri silinmişti. Doğu Cephesi'nde zafer üstüne zafer kazanarak makûs talihimizi yenen Paşa, Sevres'i yırtan ilk antlaşmanın altına imza atmıştı. Savaş sonunda adına 'Şark Arslanı' diye posterler basılıyor, özellikle Doğu'da savaşın gerçek kahramanı sayılıyor, adı efsaneleşiyordu. Ne olduysa savaş sonunda oldu ve Karabekir önce ordudan uzaklaştırıldı, derken Meclis'te mücadele ederken görüldü, sonra partisi kapatıldı ve ertesi yıl İstiklal Mahkemesi'nde idamla yargılandı. Gözetim altında tam onüç yılını geçirdi. İstiklal Savaşı'nı birlikte başlattığı ve en zayıf anında 'Emrinizdeyim Paşam' diye desteklediği Mustafa Kemal Paşa ve çevresine eserleriyle muhalefet etti. İstiklal Savaşı'nı kardeşlik duygularıyla bağlı bir kadroyla vermiştik. Ancak asıl savaş bundan sonra başlamış, iktidar rüzgârı, İstiklal Savaşı'nın İlk Beş'inden dördünü idam sehpasının önüne fırlatmıştı. Suçları neydi? Muhalefet etmek. Peki savaşı esaretten kurtulmak için yapmamışlar mıydı? Şimdi de hem kendi haklarını, hem de milletin haklarını savundukları için darağaçlarının gölgesinde bir hayata mahkûm ediliyorlardı. İşte herkesin sustuğu bir zamanda Karabekir tek başına muhalefet bayrağını açtı ve basın önüne çıktı. İstiklal Savaşı'nı sanki sadece Mustafa Kemal Paşa yapmış gibi anlatılıyordu.

ECE AYHAN, *Kardeşim Akif* (İstanbul: Dipnot Yayınları, 2011), 144 ss. ISBN 978-605-441-225-9

Kardeşim Akif, Ece Ayhan'ın dönemin genç şairlerinden Akif Kurtuluş'a 1982 ile 1984 yılları arasında yazmış olduğu ondokuz mektuptan, bu mektuplara ve döneme ilişkin Akif Kurtuluş ile yapılmış

bir söyleşiden oluşuyor. Bu mektupların Ece Ayhan'a ait olmasının yanı sıra dönemin genç bir şairine yazılmış olmasının da ayrı bir anlamı var. 1980 darbesinden iki yıl sonra yazılmaya başlanmış bu mektuplar, edebiyat ortamını, toplumu ve siyasi atmosferi anlamlandırmak açısından da mütevazı bir belge niteliği taşıyor. Ece Ayhan'ın en yalnız ve öfkeli günlerinden elimize ulaşan mektuplar, onun şiirlerini ve düşüncelerini açıklayan kılavuzlardan birisi. Hem maddi, hem manevi açıdan zor durumda olan şairin, yer yer iç burkan ayrıntularla hayatını dile getirdiği bir döneminin öyküsü. Bu mektuplarla birlikte Ece Ayhan'ın şiirlerini ve düşüncelerini üretme ve yayma aşamasında karşılaştığı engellerin çok daha erken yıllarda vuku bulduğunu görüyoruz. Yaşananları edebiyat ortamında ve aile ilişkilerinde yaşadığı tartışmalar, çekişmeler ve kavgalardan anlıyoruz. Ece Ayhan, zaman zaman dilini kişiler özelinde küfre varacak kadar sertleştiriyor ve bir toplum düşmanı olarak konuşmaya başlıyor. Şairin mektuplarında 'söylediği unutmak bile unutulur' sözü toplumsal bir bellek olmayışına dair bir hatırlatmadan öteye geçip siyaset yapma biçimlerine bir eleştiri olarak karşımıza çıkıyor. Ece Ayhan mektuplarında 1980 darbesi sonrası düşüncedeki, toplumdaki, edebiyattaki travmanın izlerini kısa, keskin ve çarpıcı belagatıyla bize sunuyor. Ece Ayhan'ın mektuplarını, topluma ve hatta kendisine karşı yazdığı yazılar olarak okumak da mümkün.

AHMET MURAT AYTAÇ, *Kitlelerin Ruhu* (Ankara: Dipnot Yayınları, 2011), 342 ss. ISBN 978-605-441-215-0

Günümüz toplumları siyaseten yanıtı kolay verilemeyecek sorularla karşı karşıyadır. Örneğin, halk egemenliği düşüncesinin alması gereken somut form ne olacaktır? Sokakta gösteri yapan veya greve giden halk ile egemen olarak tanımlanan halk aynı halk mıdır? Linç guruhları, izdiham sürüleri veya paniğe kapılmış topluluklar ile uygarlık için bir önkoşul oluşturan siyasal düzenin kurucu öznesi arasındaki ayırım ne olmalıdır? Bu ayırımın timsali olan ordu, okul, parlamento gibi kalabalık ve kitle formasyonlarının oluşum süreçlerini nasıl anlamak gerekir? Yazar, bu gibi soruları, kalabalıkların gücünü açığa çıkaran bir anlayıştan, kitlelerin gücünü sınırlandıran ve yönlendiren bir anlayışa geçiş sorunsalı çerçevesinde tartışmaktadır. Bu çalışma, günümüz demokratik toplumlarının karşı karşıya olduğu tehlikelere değgin bir uyarı niteliği taşımaktadır.

HASAN YÜCEL BAŞDEMİR, *Türkiye'de Din Özgürlüğü ve Laiklik* (İstanbul: Liberte Yayınları, 2011), 176 ss. ISBN 978-975-620-160-2

İnsan hakları ihlalleri çok yakın zamanlara kadar bir devletin iç işleri olarak görülürken günümüzde uluslararası hukuk ve politikanın bir parçası hâlini almıştır. Tüm dünyada en çok ihlâlin yaşandığı alanlardan biri din özgürlüğüdür. Uluslararası raporlarda Türkiye, sürekli din özgürlüğü konusunda engellerin yaşandığı bir ülke olarak betimlenmekte ve cemevleri, din eğitimi, diyanet, başörtüsü sorunu ve kilise vakıfları zikredilen konuların başında gelmektedir. Türkiye'deki din özgürlüğü sorununun temelinde geleneksel millî laiklik anlayışı yatmaktadır. Özellikle yüksek mahkeme laikliği, din özgürlüğünü engelleyecek şekilde yorumlamakta ve bu yaklaşım, din özgürlüğünün sık sık ihlâl edilmesine ve iki politik değer arasında sürekli gerilim yaşanmasına yol açmaktadır. Buna bağlı olarak aralarında ters orantı olduğu yani din özgürlüğü genişledikçe laikliğin zayıfladığı ve laiklik uygulandıkça din özgürlüğünün sınırlandığı şeklinde hatalı bir algı oluşmaktadır. Türkiye tecrübesinin oluşturduğu bu algı laikliğin, uzlaşılan politik bir değer olmasının önünde psikolojik bir bariyer olarak durmaktadır. Gerçekten bunlar arasında nasıl bir ilişki vardır? *Türkiye'de Din Özgürlüğü ve Laiklik* kitabı, öncelikle bu soruya cevap arar ve din özgürlüğü ve laikliğin birbirini destekleyen politik değerler olduğunu savunur. İkinci olarak farklı

toplumsal yapıların laiklik ve din özgürlüğü konusundaki endişelerini karşılıklı olarak giderecek şekilde negatif özgürlüğü merkeze alan bir gerekçelendirme sunar. Üçüncü olarak Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yeni bir anayasada uluslararası mevzuata uygun bir laiklik ve din özgürlüğü anlayışının yer alması için yol işaretleri koyar. Bunları yaparken Türkiye uygulamalarını merkeze alır ve bu uygulamalardaki sorunlu algılara liberal bir bakış açısıyla çözüm arar.

KAREN BARKEY, *Farklılıklar İmparatorluğu: Karşılaştırmalı Tarih Perspektifinden Osmanlılar* [çeviren Ebru Kılıç] (İstanbul: Versus Kitap Yayınları, 2011), 412 ss. ISBN 978-605-569-132-5

Osmanlı İmparatorluğu her yere yayılmış dinsel, dilsel ve kültürel farklılıkların damgasını vurduğu bir nüfus üzerinde meşru bir yönetim kurmanın en başarılı ve en uzun ömürlü örneklerinden biri olmuştur. Karen Barkey imparatorluğun başarılarının ve nihayetinde çöküşünün hikâyesini yeniden anlatırken, Osmanlı tarihini karşılaştırmalı tarih ve tarihsel sosyoloji literatürüne çok başarılı bir biçimde yerleştiriyor. Osmanlı örneği imparatorluklar hakkında süren tartışmalarda hak ettiği yeri artık alacaktır. İmparatorlukların nasıl kurulduğunu, nasıl serpilip geliştiğini, nasıl kaybolup gittiğini anlamak istiyorsanız Barkey'in *Farklılıklar İmparatorluğu*'nu okuyun.

JEAN BAUDRILLARD ve JEAN NOUVEL, *Tekil Nesnelere: Mimarlık ve Felsefe* [çeviren Aziz Ufuk Kılıç] (İstanbul: YEM Yayınları, 2011), 102 ss. ISBN 978-994-475-745-4

YEM Yayın 'Mimarlık/Kuram/Eleştiri' dizisinin ikinci kitabını yayımladı. *Tekil Nesnelere: Mimarlık ve Felsefe* adını taşıyan kitap, bir filozof ve bir mimarın, Jean Baudrillard ve Jean Nouvel'in, kendi yapıt ve araştırmalarına kaynaklık eden 'tekillik' motifi dolayımında gerçekleştirdikleri ufuk açıcı bir söyleşiden oluşuyor ve K. Michael Hays'in önsözüyle birlikte sunuluyor. Bir tekil nesne nedir? Tuhaf bir şey, bir tür göktaş, tek bir noktada toplanmış, hiçbir şeyle değiş tokuş edilemeyen bir mutlak. Bir fikir olabilir, bir bina olabilir, bir renk, bir duygu, bir insan olabilir. Daima tekilliğidir onu tehlikeye atan. Kültürün medyatikleşmesi ve globalleşmesi, değerlerin değersizleşmesi ve yalnızca kanılardan oluşan bir düşüncenin genelleşmesi karşısında, tekil nesnelere hâlâ nerede bulunabilir? Nasıl tanımlanabilir, yaratılabilir, korunabilir, tanınabilirler? Söyleşilerini işte bu tema etrafında örüyor Jean Nouvel ve Jean Baudrillard. Çağımızı ilgilendiren başka temel, yakıcı sorunlara da değiniyorlar. Ütopyacı ruhu hortlatarak geleceğin şehri hayal ediyorlar. Saydamlık ideali ya da ideolojisinin, siyasetten mimarlığa, hemen her alana nasıl yavaş yavaş nüfuz ettiğini soruşturuyorlar. Ve kadim mesele: özgür olmanın zorluğu. Her ikisinin de yapıt ve araştırmalarına kaynaklık eden 'tekillik' motifi üzerine bir deneme. Aynı zamanda bir etik oluşturma çabası. Dünyadaki büyük değişimlerle cebelleşen tutkulu ve sürükleyici bir metin. Mimarlık ve felsefe, daha önce hiç bu kadar açık ve kesin bir şekilde 'karşı karşıya' gelmemişti.

IVAN T. BEREND, *Yirminci Yüzyıl Avrupa İktisat Tarihi* [çeviren Serpil Çağlayan] (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011), 464 ss. ISBN 978-605-360-138-8

Avrupa iktisat tarihinin önde gelen isimlerinden profesör Ivan T. Berend, bu çok önemli çalışmasında krizleri, devrimleri, savaşları ve benzersiz teknolojik başarılarıyla tam bir 'aşırılikler çağı' olan 20. yüzyılı, Avrupa'daki çeşitli iktisadi rejimlerin yükseliş ve düşüş süreçleri üzerinden inceliyor. 20. Yüzyıl Avrupa İktisat Tarihi, 'bırakınız yapsınlar' rejiminden Keynes'çi müdahalelere, totaliter sistemlerin ekonomik dirijizminden karma ekonomiye ve refah devletinin yükselişine, en nihayetinde de

küreselleşmeye kadar çeşitli iktisadi modelleri kökleri ve özellikleriyle ele alıyor. İktisat tarihini siyasal tarihle iç içe ve son derece kolay okunacak bir şekilde anlatan bu kitap, Avrupa'nın çeşitli bölgeleri arasındaki karşılaştırmalı yaklaşımı ve neden-sonuç ilişkilerindeki parlak yorumlarıyla önemli bir boşluğu dolduruyor.

SANDRA BLAKESLEE ve V.S. RAMACHANDRAN, *Beyindeki Hayaletler: İnsan Zihninin Gizemlerine Doğru* [çeviren Levent Öztürk] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2011), 326 ss. ISBN 978-605-423-851-4

İki yüzyıldır süren araştırmalara rağmen, “Yüzleri nasıl tanırız? Niçin ağlarız? Neden güleriz? Neden rüya görürüz? Neden müzik ve sanattan zevk alırız?” gibi insan zihni konusundaki en temel sorulara cevap veremiyoruz. Çok daha büyük bir soru olan “Bilinç nedir?”in de hâlâ bir yanıtı yok. Ne var ki yeni deneysel yaklaşımlar ve görüntüleme tekniklerinin gelişimiyle birlikte insan beynine dair anlayışımız da yavaş yavaş değişmekte. Sinirbilimin Sherlock Holmes’u V. S. Ramachandran’ın bu kitabı, birçok nöroloji hastasının gerçek yaşam öykülerinden oluşuyor. Ramachandran hayalet uzuvlar, beden imgesi ve benliğin aldatıcı doğasına dair bulgularından bahsettiği bu kitabının her bölümünde okuru şaşırtıyor ve birbirinden ilginç vakalar üzerinden insan doğası ve zihninin bizden sakladığı bazı yönlerini aydınlatıyor. Omzunun üzerinden arkaya bakıp da kökeni hakkında sorular soran, bu kılsız ve çocuksu primatta kesinlikle tuhaf bir şey var. Daha da tuhafı, beynin başka beyinlerin nasıl çalıştığını keşfetmesi değil yalnızca, aynı zamanda kendi varlığıyla ilgili sorular da sormasıdır: Ben kimim? Ölümünden sonra ne oluyor? Zihnimin kökeni beynimdeki sinir hücreleri mi? Eğer böyleyse, özgür iradenin amacı ne? İşte nörolojisi büyüleyici yapan, bu soruların–beyin adeta kendini anlamak için mücadele etmektedir–özgün ve kendini yineleyen niteliğidir.

LARISSA BONFANTE ve JUDITH SWADDING, *Etrüsk Mitleri* [çeviren Birgül Açıkyıldız] (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2011), 144 ss. ISBN 978-605-573-875-4

Etrüskler, Floransa ile Roma arasındaki bölgede yaşayan, karmaşık bir kültür ve teknolojiye sahip bir topluluktur. Etrüsk Uygarlığı, Roma İmparatorluğu’na katılana dek yaklaşık bin yıl ayakta kalmış ve Batı uygarlığına zengin bir miras bırakmıştır. Antik dönemde, refahı, lüks yaşamı seven, ziyaretlere ve müziğe düşkün, aynı zamanda dindar bir halk olarak tanınırlardı. Edebiyata oldukça önem vermişlerdi, bununla birlikte edebi eserleri günümüze dek varlığın sürdürmemişlerdir; bu nedenle mitolojileri ve inançları hakkında bilgi edinmek için sanat eserlerine yönelmekteyiz. Çok sayıdaki ve gündelik yaşam için yapılmış sanat eserleri, Etrüsklerin yaşamı ve bu aristokratik toplumda kadının yeri hakkında bize pek çok bilgi vermektedir.

ADNAN BOSTANCIOĞLU (der.), *Bitmeyen Yolculuk: Oğuzhan Müftüoğlu Kitabı* (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011), 208 ss. ISBN 978-975-539-588-3

Oğuzhan Müftüoğlu 1944 yılında Anamur’da doğdu. 60’lı yıllarda Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisiyken Dev-Genç hareketine katıldı. Kızıldere öncesinde Mahir Çayan ve arkadaşlarıyla birlikte THKP-C saflarında mücadele etti. Dev-Genç ve THKP-C davalarından yargılandı, ceza aldı.1974 affıyla birlikte tahliye edildi.70’li yıllarda önce Devrimci Gençlik, ardından Devrimci Yol hareketinin kurulmasında öncelikli rol oynadı.12 Eylül’den sonra açılan Devrimci Yol ana davasında 1 numaralı sanık ola-

rak yargılandı. Onbir yıllık cezaevi yaşamının ardından 1991’de tahliye oldu. Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat için Vakıf’ın, özgürlük ve Dayanışma Partisi’nin ve *BirGün* gazetesinin kuruluşunda yer aldı. Adnan Bostancıoğlu, 2008 yılında başladığı ve muhtelif fasılalarla yaklaşık üç yıl süren görüşmelerde, Oğuzhan Müftüoğlu ile çocukluğundan başlayarak bugüne kadar olan yaşamını konuştu. Müftüoğlu’nun yaşamı, Türkiye’de devrimci hareketin yükseliş ve yenilgi dönemlerinin de tarihi. Dolayısıyla, söyleşinin eksenini, 60’lı yılların Dev-Genç’inden 70’li yılların Devrimci Yol’una uzanan mücadele süreci ve 12 Eylül sonrası oluşturdu. Döneme damgasını vurmuş olaylar, öne çıkmış ya da gölgede kalmış insanlar, solun tarihinin ayrılmaz bir parçası olan işkenceler, mahkemeler, cezaevleri *Bitmeyen Yolculuk*’un kilometre taşları oldu. Oğuzhan Müftüoğlu’nun söylediği gibi, “Bizim yaşadığımız dönem, 1960’lardan 2000’li yıllara kadar uzanan bir süre. Kırk küsur yıl. Bu süre boyunca benim yaşadıklarım, tanık olduklarım, birinci dereceden sorumlu olduğum olaylar sadece bana ait şeyler değil. Bu dönem hem ülke açısından hem de devrimci mücadele açısından önemli bir dönem. ... Ben kendi adıma bir anı kitabı yazmayı düşünmüyorum; ama yaşadığım veya tanıdığım şeylerin, bir şekilde yazılı hale getirilmesinin gerekli olduğunu da kabul ediyorum. Belki böyle bir söyleşiyse bu ihtiyacı bir ölçüde karşılayabiliriz diye düşünüyorum.”

GRAEME BROOKER ve SALLY STONE, *İç Mekan Tasarımı Nedir?* [çeviren Zeynep Yazıcıoğlu Halu] (İstanbul: YEM Yayınları, 2011), 256 ss. ISBN 978-994-475-740-9

İç mekân tasarımı diğer dallardan nasıl ayrılır, tarihçesi nedir, eğitiminde izlenen belli ideoloji ve prensipler nelerdir, bu alandaki belli başlı uygulamacılar kimlerdir gibi soruların yanıtları YEM Yayın’ın yeni kitabı *İç Mekan Tasarımı Nedir?*’de. Öğrenciler ve iç mekân tasarımcıları için hazırlanmış öğretici bir el kitabı olan *İç Mekan Tasarımı Nedir?*’in ilk bölümünde bir meslek olarak iç mekân tasarımının tarihi anlatılıyor, uygulamaların ardında yatan teoriler inceleniyor ve önemli terimlerin temel tanımları sunuluyor. Ayrıca, çağdaş tasarımcıların uğraş alanına giren restorasyon, koruma ve sürdürülebilirlik konuları ele alınıyor. *İç Mekan Tasarımı Nedir?*’in, “Anatomi” başlığı altında verilen ikinci bölümünde iç mekân tasarımcılarının sıklıkla başvurduğu stratejiler ve taktikler üzerinde duruluyor. İç mekânlar, önce tasarımcının iç mekânın bağlamına nasıl yaklaştığına bağlı olarak “duyarlı” ya da “bağımsız” olarak sınıflandırılıyor, sonra da kullanım amaçlarına (yaşama, çalışma, kültür, bilgi üretim, ticari) ve malzemelerine (ışık, nesnelere, düzlem ve yüzey) göre kategorize ediliyor. Her bir kategori, çarpıcı örnekler üzerinden, mimari çizim ve fotoğraflar eşliğinde ayrıntılı olarak tartışılıyor. *İç Mekan Tasarımı Nedir?*’in son bölümünde ise Foster + Partners, Herzog & de Meuron, Behnisch Architekten, Phillippe Starck, Peter Zumthor gibi günümüzde iç mekân tasarımının farklı alanlarında uluslararası ölçekte etkinlik gösteren, dünyanın önde gelen iç mekân tasarımcılarının ve tasarım ofislerinin geniş çapta yankı uyandırmış, yakın tarihli işleri sergileniyor. Tasarımcıların çalışmalarının ayrıntılı bir analizinin yanı sıra öne çıkan projelerinin çarpıcı fotoğraflarına yer veriliyor.

ROHHAH DE CALAN ve DONATIEN MARY, *Karl Marx’ın Hayaleti* [çeviren Cemal Yardımcı] (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 64 ss. ISBN 978-975-342-817-0

“Küçük Filozoflar Dizisi, 8-12 yaş çocukları için filozofların hikâyelerini anlatan çok güzel resimlenmiş kitaplardan oluşuyor. Diziyse çocukların felsefeye zevkli bir giriş yapmalarını, kendi sorularının peşinden gitme alışkanlığı kazanmalarını amaçlıyoruz. *Karl Marx’ın Hayaleti*, Küçük Filozoflar dizisinin dördüncü kitabı. Merhaba, ben Karl Marx. Ne mi yapıyorum bu çarşafın altında? Uzun hikâyedir bu: Sınıf kavgasının hikâyesi. Acıklı bir hikâye, ama hep birlikte sonunu tatlıya bağlamaya, bir mutlu son yazmaya çalış-

şacağız. “Filozoflar şimdiye kadar dünyayı çeşitli biçimlerde yorumlamakla yetindiler, oysa önemli olan onu değıştirmektir,” diye yazan Marx, yalnızca bir filozof değıl, aynı zamanda bir eylem adamıydı. Ömrünü kapitalizmin insanı nasıl sömürdüğünü anlamaya ve açıklamaya, bu düzeni değıştirmeye adadı.

PEMBE CANDANER ve ALP KOHEN, *Bu Yerin Kulağı Var* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları; İstanbul, 2011), 112 ss. ISBN 978-605-360-115-9

Bu kitap, çağrı merkezlerinde çalışmak veya çağrı merkezlerini merak edip anlamak isteyenler için kaleme alınmıştır. Kısacası, bir “Giriş” kitabıdır. Ayrıca, çağrı merkezlerinde halen çalışmakta olup, ne kadar önemli bir iş yaptığını unutanlara bunu hatırlatmak, unutmayanları da hatırlamak amacıyla yazılmıştır. Başka da bir iddiası yoktur.

CAROL DAVIDSON CRAGOE, *Binalar Nasıl Okunur? Resimli Bina Okuma Rehberi* [çeviren Pelin Derviş] (İstanbul: YEM Yayınları, 2011), 256 ss. ISBN 978-994-475-747-8

Yapı dünyasının bilgi merkezi yayıncılık faaliyetlerini yürüten YEM Yayın, Carol Davidson Cragoe tarafından yazılan, mimarlığı görerek anlamak isteyenlerin, binaların tarihine ve mimari tasarımına ilişkin gizli ipuçlarını anlamak için başvurabilecekleri bir rehber niteliğindeki *Binalar Nasıl Okunur? Resimli Bina Okuma Rehberi* adlı kitabı Türkçeye kazandırdı. *Binalar Nasıl Okunur? Resimli Bina Okuma Rehberi*, cebe sığacak kadar küçük, ama farklı konular hakkında doğru bilgiler içerecek kadar büyük olan benzersiz bir el kitabı niteliğinde. Pratik bir rehber işlevi gören kitap, ilk kez yayımlandığı 2008 yılından bu yana onbeş dile çevrildi ve dünya çapında yüz yirmi binin üzerinde satış rakamına ulaştı. *Binalar Nasıl Okunur? Resimli Bina Okuma Rehberi*, Antik Yunan’dan itibaren farklı çağlara ait yapıların ayırt edici özelliklerini inceliyor. Bir binayı tanımlamak ve tarihsel bağlamı içinde değerlendirmek için gerekli ölçütleri belirtiyor; açıklamalar ve zarif gravürlerle birlikte mimari üsluplar ve yapı öğeleri üzerine detaylı bir görsel mimarlık sözlüğü oluşturuyor. Yüzlerce, hatta binlerce yıl öncesine ait binaların günümüz insanında merak ve hayranlık uyandıran tasarımları, tasarımın içine daldıkça genişleyen, bileşenlerini ve detaylarını inceledikçe derinleşip kıvrımlanan zengin bir anlam dünyası barındırır. Mimari üsluplar ise belirli yapı teknikleri ve ilkeleriyle ortak bir dil meydana getirirler ve tasarım nesneleri bu dil içinde biçimlenip ifade bulur. Bu mimarlık dilleri tarih boyunca evrilip birbirine çevrildikçe, varolan sözcükler yeni anlamlar kazanır. Binaların anlam dünyası nesnel ve sözcüklerle sınırlı değildir elbette. Her mimari tasarım, onu tasarlayan mimar ya da yapı ustasının, binayı farklı zamanlarda ve çoğunlukla farklı amaçlarla kullanan kişilerin arzuları, gereksinimleri, kaygıları ve düşleriyle pek çok yaşanmış öykünün izlerini taşır. *Binalar Nasıl Okunur? Resimli Bina Okuma Rehberi*, mimari üslupların, bina türlerinin, belirli tasarım yaklaşımları içinde biçimlenen yapı öğeleri ve malzemelerin oluşumu ve tarihsel gelişimi hakkında kısa ama açıklayıcı ipuçları veriyor. Her bölümde belirli bir yapı öğesi ele alınarak farklı coğrafyalardan örneklerle, tarih boyunca geçirdiği dönüşümlerin izi sürülüyor. Kitaptaki gravürler ise, okuyucunun anlatılanları gözünde kolayca canlandırmasına yardımcı oluyor.

FEVZİ ÇAKMAK, *Batı Rumeli’yi Nasıl Kaybettik?* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011), 704+10 çizelgeler+9 kroki ss. ISBN 978-605-360-255-2

“19 Haziran 1913 sabahı *Karadeniz* gemisi, akşama doğru da *Gülcehal* vapuru Seman iskelesinden hareket ettiler. Ben de *Gülcehal* vapurundaydım. Batı Rumeli’de beş yüz yıllık Türk hâkimiyetine veda ettik. Güneş batarken Arnavutluk kıyıları da yavaş yavaş gözümüzün önünden siliniyordu. Atalarımızın

asırlar boyunca kanlarıyla suladığı, eski ve yeni şehitlerimizin gömüldüğü vatan parçasının terk edilmesi kalplerimizde giderilemeyecek acılar, hasretler meydana getiriyordu..“ Balkan coğrafyası tarihinin dönüm noktalarından olan Balkan Harbi, Osmanlı Devleti’nin bölgedeki beş asırlık egemenliğinin de sonuydu. Balkan Harbi’nde neler yaşanmıştı? Mareşal Fevzi Çakmak, sonuçları yeni bir devri açan Balkan Harbi’nin üzerinden on yıl geçtikten sonra, 1925’te, Türkiye Cumhuriyeti’nin henüz ikinci yılında, Harp Akademileri’nde bölgedeki muharebeleri ayrıntılarıyla anlatır. Balkan Harbi Konferansı, ordunun nitelik ve nicelik kimliği hakkında ipuçları içeriyor. Ordunun temel disiplin ilkesinin, bireysel siyasi tercihlerin öne çıkmasıyla nasıl bozulduğunu anlatırkenki üslubu, ilgi çekici değerlendirmeleri ve sert özeleştirileri ile Balkan Harbi konusundaki soruları yanıtlamaktadır.

NAFİ ÇİL, *Mimarlık ve Resim Sanatında Yaratıcı Süreç* (İstanbul: YEM Yayınları, 2011), 250 ss. ISBN 978-994-475-751-9

“Tüm insan etkinliklerinde ve insan kültürünün bütün biçimlerinde ‘çoklukta birlik’ ilkesi bulunur. Sanat sezginin, bilim düşüncesinin, din ve mitos duygunun birliğini verir. Sanat insana canlı biçimlerin dünyasını açar; bilim yasaların ve ilkelerin dünyasını gösterir; din ve mitos yaşamın tümelliğinin ve temel benzerliğinin bilincine varılmasıyla başlar. Öncelikle geçmiş çağların filozoflarından, bilim adamlarından ve sanatçılarından yola çıktık ve sonra da çağımızın bilimleri, sanatçıları ve düşünürleriyle ilgili gelişmeleri inceledik. Bu inceleme sonucunda gelişmelerin hem bilincine, hem de yetersizliğinin farkına vardık ve sonra yeni bir anlayış içinde insan varlığını tanımlamak için çalışmaya başladık. Bu sayede hem felsefi düşünce dünyası içinde mimarlık ve resim alanında, hem de bilimsel gerçekler içinde, insan dediğimiz varlığı ele alırken bana varolmanın koşullarını ve düşünme yetisini kazandıran, yaratma edimi yoluyla ölüme ve yokluğa karşı durmayı özbilince dönüştüren sevgili hocamın öğretileriyle bu yeni kitabımda keşfe çıktım.”

FUNDA DANIŞMAN ve ROJİN CANAN AKIN, *Bildiğin Gibi Değil: 90’larda Güneydoğu’da Çocuk Olmak* [Yıldırım Türker’in sunuşuyla] (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 312 ss. ISBN 978-975-342-813-2

Bildiğin Gibi Değil: 90’larda Güneydoğu’da Çocuk Olmak, iki genç araştırmacı Funda Danışman ve Rojin Canan Akın’ın, 90’lı yıllarda çocukluğu Güneydoğu’da geçmiş Kürt gençleriyle yaptıkları on dokuz söyleşiyi bir araya getiriyor. Yoğun bir şiddet ortamında geçen çocukluklarını ve ilk gençlik yıllarını anlatıyorlar: Türkçe bilmedikleri için gerizekâli muamelesi gördükleri, zaman zaman ajanlık teklifleri aldıkları eğitim hayatlarını, babalarının, analarının, kardeşlerinin, arkadaşlarının gözlerinin önünde dayak yediği, öldürüldüğü, koruculuğa zorlandığı, evlerinin kurşun yağmuruna tutulduğu aile hayatlarını, sokaklarda, ‘yanı başlarında sürekli birilerinin öldürüldüğü,’ vurulduğu bir ortamda veya BM mülteci kamplarında geçen ‘gündelik’ hayatlarını dinliyoruz onlardan. *Bildiğin Gibi Değil*, bu Kürt gençlerinin Batı’daki, büyük şehirlerdeki akrabalarına bir iç dökmesi olarak okunmalı. Binlerce insan “çocukluğum sorulduğunda aklıma açlık, rezillik, sefalet, perişanlık, bombalar, savaş uçakları geliyor,” diyecek haldeyse, bu gençlerin hemen hepsi, “bana yaşatılanları affetmem mümkün değil, ama barış mümkün, barış istiyorum,” diyorsa, politik kaygılara değil, vicdanlara hitap edecek gerçek bir barış ortamı kurabilmek için bu kitaptaki seslere kulak verilmeli.

TERRY EAGLETON, *William Shakespeare* [çeviren A. Cüneyt Yalaz] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2011), 121 ss. ISBN 978-605-423-826-2

Edebiyat kuramı üzerine yazdıklarıyla tanıdığımız Terry Eagleton, bu kez ölümsüz oyun yazarı William Shakespeare’in oyunlarını inceliyor. Marksizmden psikanalize, feminizmden göstergebilime çok

geniş bir kuramsal yelpazeye dayanan arka planıyla Terry Eagleton'ın Shakespeare incelemesi, hem tiyatrocular hem de edebiyat kuramıyla ilgilenenler için çok önemli bir başvuru kaynağı niteliğinde. Eagleton, Shakespeare'in oyunları ile cebelleşen tiyatroculara hem dramaturjik açıdan hem de imgesel anlamda anlamda zihin ve çağrışım gücü yüksek bir inceleme sunuyor.

ALEV ERKMEN, *Geç Osmanlı Dünyasında Mimarlık ve Hafıza: Arşiv, Jübile, Âbide* (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 312 ss. ISBN 978-994-473-122-5

Alev Erkmen'in *Geç Osmanlı Dünyasında Mimarlık ve Hafıza: Arşiv, Jübile, Âbide* kitabı, Akın Nalça Kitapları'nın yedincisi olarak raflarda yerini alıyor. Ondokuzuncu Yüzyıl'ın ortasından Birinci Dünya Savaşı öncesine uzanan olağanüstü değişimler döneminde, Osmanlı dünyasında üretilmiş üç mimarlık türünün tarihsel öyküleri anlatılıyor kitapta. Bunlar, Tanzimat'ın arşivi, II. Abdülhamid'in jübile yapıları ve II. Meşrutiyet'in âbidesi. Her üç mimarlık türü de ait olduğu tarihsel aralığın değişimle, dolayısıyla geçmişle kurduğu ilişkiyi karakterize edebilecek bir resmi söylemin öğeleri olarak sunuluyor. Osmanlı modernleşmesinin 'mazi ile nerede ve nasıl bağlandığını' mimarlık üzerinden tarihselleştirerek anlatıyor.

JALE NEJDET ERZEN, *Çoğul Estetik* (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 184 ss. ISBN 978-975-342-792-0

Sanat ve estetik tanımlarını 'güzellik' ve 'gerçek' kavramları üzerinden tartışarak başlayan *Çoğul Estetik*, varlık ve imge arasındaki ilişkiyi, sanat ve hakikat ilişkisini, temsil etmenin sorunlarını, farklı toplumlardaki estetik farkların kültürle ve zaman-mekân algısıyla ilişkisini inceliyor. Batılı ve Batı-dışı kültürlerin temel farklılıklarını irdeleyen kitap, aynı zamanda bu farklılıkların birbirlerini nasıl etkilediklerini ve sonuçta nasıl tekrar birleşen zıtlıklar oluşturduklarını gösteriyor. Jale Nejdert Erzen, belki tam da bu nedenle, sanata çok farklı açılardan yaklaşılabilceğini ve bunların hepsinin belli bir hakikat payı taşıyabileceğini savunuyor: Sanata dair ayırt edici niteliğin, heyecan ve tutkunun da, ancak bu 'çoğulluk' ile anlam kazanabildiğine işaret ediyor.

MARY FULBROOK, *Almanya'nın Kısa Tarihi* [çeviren Sabri Gürses] (İstanbul: Boğaziçi üniversitesi Yayınları, 2011), 263 ss. ISBN 978-605-423-848-4

Bu kitap, Erken Ortaçağ'dan günümüze Almanya tarihinin dönüm noktaları konusunda bir rehber olmayı amaçlıyor. Mary Fulbrook, sürükleyici bir üslupla kaleme aldığı bu çalışmasında geniş kapsamlı bir tarihi malzemenin sentezini yapıyor ve araştırmacıların tartışmaları ışığında toplumsal, siyasal ve kültürel unsurlar arasındaki karşılıklı ilişkileri ortaya koyuyor. Muzaffer milliyetçilik çağındaki milliyetçi tarihler daha çok geciken birleşme sorunuyla ilgileniyordu. Hitler'in gölgesinde yazılan Yirminci Yüzyıl tarihleri ise daha çok kötülüğün kökleriyle ilgilendiler. Yirmibirinci Yüzyıl'da, Avrupa federalizminin güçlendiği, daha küçük siyasal birimlere ve taban katılımının rolüne duyarlılık gösterildiği, ayrıca küresel sahnede yeni gerilimler ve kıvılcım noktalarının yer aldığı bir çağdaysa perspektifler yine kaymaya başlıyordu. 'Alman Sorunu'ndan ne kastedildiği, Alman tarihi için neyin önem taşıdığı ve neyin kendine özgü görüldüğü değişiyordu. Alman geçmişinin büyüleyici zenginliği, onun çeşitli perspektiflerden ve bakış açılarından ilgi çekici kalmayı sürdüreceğini; insanı daha fazla araştırma ve tartışmaya yönelten karmaşık motiflerinin nihai ve mutlak bir yorumunun da asla olmayacağını göstermektedir.

MARTIN GILBERT, *Churchill* [çeviren Süha Sertabiboğlu] (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011), 1232 ss. ISBN 978-605-360-199-9

Kelimelerin kuvvetini erken yaşlarda keşfeden İngiliz devlet adamı. Sir Winston Churchill (1874-1965), kendisine Nobel Edebiyat ödülü kazandıran yazı hayatında ve iki başbakanlık göreviyle zirvesine ulaşan elli beş yıllık uzun siyasi yaşamında bu güçten gayet etkili biçimde yararlanmış. Hitler'in neden olabileceği yıkımı en başından itibaren öngörmüş ve dünyanın ona karşı birleşip sonunda zafere ulaşan büyük bir mücadeleye girmesi için bütün azmini ve kararlılığını kullanmıştır. Churchill, dünya savaş tarihine de katkılar sağlamıştır. Havacılığın ilk gelişiminde rol oynamış, bir savaş aracı olarak tankın bugünle gelmesini sağlayan kişiler arasında yer almıştır. Uçaksavar savunma sisteminin geliştirilmesine ve hava savaşının evrimine öncülük etmiştir. Eğitimde fırsat eşitliğini, hapisane reformunu, işsizlik sigortasını, çalışma saatlerinin kısaltılmasını, ulusal bir sağlık sistemi kurulmasını, işyerlerinde çalışma koşullarının düzeltilmesini savunduğu siyasi hayatında büyük iniş çıkışlar yaşayan Churchill, belki de en büyük yenilgisini, 1915'te Çanakkale'de direnişini kıramadığı Türk Ordusu karşısında almış ve bu yüzden bakanlıktan düşmüştür. Ancak Churchill azimli, ileri görüşlü, mücadeleci, bağımsız ve atılgan kişiliğine dayanarak yeniden ayağa kalkmayı ve Yirminci Yüzyıl'da ülkesinin kaderine damgasını vuran lider olmayı başarmış, özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında purosunu ve zafer işaretiyle dünyanın ortak hafızasına kazınmıştır. Görkemli cenaze töreni öncesinde kızı Mary, halkın duygularına tercüman olarak ona şöyle seslenmiştir: "Bir kızın, sevgi dolu, cömert bir babaya karşı hissettiği tüm duyguların yanı sıra, erkek, kadın ve çocuk her İngiliz'in borçlu olduğu şeyi, özgürlüğü borçluyum sana."

DAARYL GLASER ve DAVID M. WALKER (der.), *Yirminci Yüzyılda Marksizm* [çeviren Sungur Savran] (İstanbul: Versus Kitap Yayınları, 2011), 352 ss. ISBN 978-605-569-131-8

Sosyalizmin güncel sorunlarını dert edinenler için elinizdeki kitap bir hazinedir. Her bir yazısı, sayfası ya da satırı bizi doğru bilgilerle donattığı ve aydınlattığı için değil, çok geniş bir yelpazeye yayılmış ve her biri uzmanlık isteyen konular hakkında yazılmış yazıları bir araya getiren derlemeleri içerdiği için bu kitap bir hazinedir. Bütün bu yazıların ne aynı doğrultuda, ne de aynı kavrayış düzeyinde olmaları beklenemez. Bu kitapta, son derecede önemli ve derin hakikatlere değinen, konusunun temel bilgisini sağlarken okuyucuyu daha derin bilgi arzusuyla başbaşa bırakan ve aynı zamanda okuyucuyu ciddi biçimde yanıltan makaleler bulunmaktadır. Ama bütün eşitsizliğine rağmen, bu kitap marksizmi ve sosyalizmi ciddiye alan bir çalışmadır. Yirminci Yüzyıl'da marksizm bugün içinde bulunduğu durumu kavramaya çalışan, buradan ileri doğru nasıl yürünebileceği sorusunu dert edinen insanlar için bir hazinedir. Çünkü Marksizmin çok iyi bilinen ya da çok az bildiğimiz konularını (Afrika Marksizmi hakkında bugüne kadar ne bildiniz ki?) en temel verileriyle sunuyor. Bu kitap, bize Yirminci Yüzyıl marksizminin bugüne ve Yirmibirinci Yüzyıl'ın yeni kuşaklarına bıraktığı mirası anlamının ilk kilometre taşlarını sağlıyor. Bu bakımdan kitabın Türkçe'de bir benzeri olmadığını söylemek mümkündür.

DAVE GOLDBERG, *Evren Kullanma Kılavuzu* [çeviren Cemal Yardımcı] (İstanbul: Metris Yayınları, 2011), 312 ss. ISBN 978-975-342-811-8

Işık hızıyla hareket ederken aynaya baksam ne görürüm? Sadece bakarak gerçekliği değiştirebilir miyim? Uzay Yolu'ndaki gibi bir ışınlama makinesi yapabilir miyim? Büyük Hadron Çarpıştırıcısı dünyayı neden yok etmedi? Evren genişliyorsa neyin içinde genişliyor? Bir kara deliğe düşsem ne olur? Pratik bir zaman makinesi yapabilir miyim? Bunlar *Evren Kullanma Kılavuzu*'ndaki sorulardan sadece birkaçı.

Kitap bu ve benzeri soruları cevaplamanın yanı sıra, fizikteki en önemli meseleleri son derece anlaşılır ve esprili bir dille, komik karikatür ve dipnotlar eşliğinde ele alıyor. Yazarların amacı, fiziğe genellikle yapılandırılan 'sıkıcı' yaftasını tersine çevirip bu konuların aslında ne kadar ilginç ve eğlenceli olduğunu göstermek. Nitekim bu amaca başarıyla ulaşmış gibi görünüyorlar.

ARA GÜLER, *Ressam Portreleri* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2011), 64 ss. ISBN 978-975-771-008-0

Ferid Edgü bu kitap hakkında şunları yazıyor: "Eskiden portre ressamı vardı. Onlara 'porte ressamı' denirdi. Ara'ya da, bundan yola çıkarak 'portre fotoğrafçısı' diyebilir miyiz? Bence, evet. Onun, 'insan manzaraları'nın tümü, zaten tek ya da toplu portrelerden oluşmuyor mu? Ara'nın objektifinin gördüğünü nedense bizlerin gözleri görmüyor. (Bunu kendimden biliyorum: Hiçbir zaman Ara'nın fotoğrafındaki gibi görmedim yüzümü.) Bir kadraj, bir ışık sorunu değil bu. Ne sorunu olduğunu bilmiyorum. Sanatın ne olduğunu bilmediğim gibi. Sanatçı portrelerinin Ara'nın yaşamında (fotoğrafçılık yaşamında demiyorum, çünkü onun başka yaşamı yok) ayrı bir yeri var. Ara Güler çok erken yaşlarda, şairlere, yazarlara, resamlara özel bir ilgi duymuş. Nerde bir sanatçı çıksa karşısına, "dur bir fotoğrafını çekeyim," demiş olmalı. Şair, yazar, ressam, müzikçi, oyuncu. Picasso'dan Dalí'ye, Nâzım'dan Orhan Veli'ye yerli, yabancı yüzlerce yüz. O bir kibrit alevinin aydınlattığı Orhan Veli portresini gözünüzün önüne getirin. Ya da Burgaz'da balıkçısıyla sarmaş-dolaş Sait Faik'inkini. Ya da, karşısındaki koltukta oturan Güzin'e değil, elindeki Güzin'in fotoğrafına bakan Abidin Dino'nunkini. Sait Faik ustamız ne diyordu: "Bir insanı sevmekle başlar her şey." Ara'nın sanatının da, yaşamının da özetidir bu."

NURDAN GÜRBİLEK, *Benden Önce Bir Başkası* (İstanbul: Metis Yayınları, 2011) 224 ss. ISBN 978-975-342-798-2

Yazarlar yapıtlarının dünyaya verilmiş benzersiz yanıtlar olmasını ister. Ama bir yapıtın neden benzersiz olduğunu görmek için ona bir başkasının ışığını düşürmek gerekir. Başkaları ne söylerken o bize bunu söylemiştir? Aynı soruyu başkası nasıl, o nasıl yanıtlamıştır? Başkasının probleminin yerine kendi problemini geçirebilmiş midir? Benden önce Bir Başkası bir yazarı bir başkasının ışığında okuyan denemelerden oluşuyor. Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza*'sını Kafka'nın *Dönüşüm*'üyle, Kafka'nın *Babama Mektup*'unu Oğuz Atay'ın *Babama Mektup*'uyla, Tanpınar'ın günlüklerini Dostoyevski'nin *Yeraltından Notlar*'ıyla, Walter Benjamin'in *Pasajlar*'ını Tanpınar'ın *Beş Şehir*'iyle birlikte okuyan ikili denemeler. Peyami Safa'nın *Şark Nedir?*'ini Cemil Meriç'in *Bu Ülke*'siyle, Cemil Meriç'in *Bu Ülke*'sini Edward Said'in *Şarkiyatçılık*'ıyla birlikte ele alan, bir çapraz okuma perspektifiyle birbirine bağlanan karşılaştırmalı denemelerdir.

ADNAN GÜRİZ, *Feminizm Postmodernizm ve Hukuk* (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2011), 190 ss. ISBN 978-605-573-865-5

Yaklaşık iki yüz yıldır üzerinde durulan feminizm akımı Yirminci Yüzyıl'ın ikinci yarısından sonra daha fazla güçlenmiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları kadınların çalışma hayatına aktif şekilde katılmalarında rol oynamıştır. Bu kitapta değişik yazarların feminizm konusundaki görüşleri ile liberal, radikal ve postmodern feminizm türleri incelenmiştir. Postmodernizm ile modernite arasındaki ayrılıklar ve postmodernizm konusundaki değişik fikirler üzerinde durulmuştur. Postmodernizmin sanat, ekonomi ve etik konularındaki yaklaşımı değerlendirilmiştir. Feminizm ve postmodernizmin hukuka yansımaları ve si-

vil itaatsizlik görüşüne kitapta yer verilmiş, posmodernizmin karşıt akımlar ve ideolojiler karşısındaki etkinliği ile belirsizliği üzerinde durulmuştur.

ADNAN GÜRİZ, *Sosyal Demokrasi İdeolojisi* (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2011), 333 ss. ISBN 978-605-573-863-1

Günümüzde sosyal demokrasinin amaçları adalet, eşitlik, dayanışma doğrultusunda, çalışanların etkinliğini artırmak olarak kendisini göstermektedir. Bununla birlikte bu amaçlara ulaşabilmek için her partinin kendi toplumunun özelliklerine göre seçeceği metodlar ve uygulayacağı politikalar birbirinden farklı olacaktır. Yerel şarklar özellikle az gelişmiş ülkelerde sosyal demokratların ülke gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun programlar yapmalarını ve politikalar belirlemelerini gerekli kılmaktadır. Küreselleşmenin etkinlik kazandığı günümüzde sosyal demokrat partilerin kendi görüşlerini savunmak konusunda daha çok özen göstermeleri bir zorunluluk olarak belirmektedir.

DOĞAN HASOL, *Mimarlar Dik Durur! İlginç Öyküler* (İstanbul:YEM Yayınları, 2011), 150 ss. ISBN 978-994-475-749-2

Doğan Hasol, yeni kitabı *Mimarlar Dik Durur! İlginç Öyküler* ile okuyucuları, mimarlık dünyasının bilinmeyen kıvrımlarında kâh keyifli, kâh düşündürücü bir yolculuğa çıkarıyor. Hasol öğrenciliğinden bugüne kadar bizzat içinde yaşayarak tanıdığı olduğu ya da dinlediği ilginç olayları belleğinin süzgecinden geçirip duru ve akıcı bir dille okuyucularına aktarıyor. Tümüyle gerçek olay ve kişilerden oluşan, herhangi bir yakıştırmanın ya da kurgunun söz konusu olmadığı kitap, mimarlık dünyamızın belli bir dönemine değişik bir bakışla ışık tutuyor. Kitapta Sedat Hakkı Eldem'den Vedat Dalokay'a, Bruno Taut'tan Mario Botta'ya, Turgut Cansever'den Aydın Boysan'a, Erol Akyavaş'tan Bedri Rahmi Eyüboğlu'na, Ceval Bayar'dan Adnan Menderes'e çok sayıda mimar, sanatçı ve siyasetçi bugüne kadar bilinmeyen ilginç öyküleriyle okurların karşısına çıkıyor. Mimar - Karikatürist Güngör Kabakçıoğlu'nun mimar portreleri ve karikatürleriyle görsel açıdan zenginleştirilen *Mimarlar Dik Durur! İlginç öyküler*, yalnızca mimarların değil mimarlığa yakınlık duyan ya da belli bir döneme mimarların penceresinden göz atmak isteyen herkesin ilgisini çekecek.

BERT HELLINGER, *Sevgiyle Yükselmek* [çeviren İnan Deniz Erguvan] (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2011), 377 ss. ISBN 978-975-256-313-1

Dünyaca ünlü Alman psikoterapist ve filozof Bert Hellinger tarafından son yirmi yıl içerisinde geliştirilen 'Aile Konstelasyon Çalışmaları' Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika, Uzakdoğu ve Afrika başta olmak üzere, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, ülkemizde de giderek yayılan bir biçimde uygulanıyor. Klasik psikoterapinin tıkanıp noktalarında, insan ruhuna şifa veren, derin bir bakış açısı sunuyor. Bu kitap, Bert Hellinger'in Aile Konstelasyon Çalışmaları'na temel teşkil eden, 'Hellinger sciencia' diye adlandırıldığı kuramını ana hatlarıyla ortaya koyuyor ve birçok vaka hikâyesiyle örnekendiriyor. Bert Hellinger'in bakış açısından, aile ilişkilerimizde sevginin nasıl bir düzen veya düzensizlik içinde yer aldığına dair bir sistem sunuyor. Bu sistemde insan ruhunun sevgisi, her birimizin kendimize göre geliştirdiğimiz "İyi ve Kötü algısıyla" sınırlandırılan sevginin çok daha ötesine taşıyor. Bu kitapta insan ilişkilerinde kendi kendimize bilerek ya da bilmeyerek koyduğumuz sınırları aşmamızı sağlayacak temel içgörülerin kaynağını bulacaksınız. İnsan ruhunun sevgi potansiyeline dair dile getirilen bu içgörüler, insan ilişkileri üzerine kap-

samlı bir bilimin temelini de atıyor. Bu kitapta söz konusu olan şey, bir nevi ‘Sevgi Bilimi’ diye de nitelendirilebilir. Acaba biz insanlar ne kadar birer bireyiz, ne kadar bir bütünün parçalarıyız? Mutluluklarımız, acılarımız, üzüntülerimiz, başarılarımız, aşarısızlıklarımız, iyiliklerimiz, kötülüklerimiz, suçlarımız, masumiyetimiz, kısacası yaşamımız ne ölçüde bizim elimizde, ne ölçüde çok daha büyük bir gücün yönetiminde?

JANE JACOBS, *Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü* [çeviren Bülent Doğan] (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 472 ss. ISBN 978-975-342-784-5

Güzel bir sokağın ya da parkın şehirde yaşayanlara nasıl bir yararı vardır? Şehrin sokağında yürüyebilme isteği ile otomobil sürme isteği bağdaşabilir mi? Şehirlerde çeşitliliğin sürmesinin koşulları nelerdir? Yüzyılın belki de en devrimci değişikliklerinin, dünyayı irdelemek için kullandığımız zihinsel yöntemlerde gerçekleştiğini söyleyen Jane Jacobs, şehir planlaması alanında da benzer bir paradigma değişiminin gerekliliğine dikkat çekiyor. Amerikan şehirciliğindeki tarihsel gelişmelerin kusursuz ve sorunsuz olduğunu varsayarak, sorgusuz sualsiz aynı yolu tutanlar için çok değerli derslerle dolu olan bu kitap, açık ve berrak sosyal tercihleri sayesinde bugün de anlamını koruyan bir klasiktir.

FIRAT KARABAYRAM, *Güney Kafkasya Jeopolitiğinde Rusya Gerçeği* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2011), 390 ss. ISBN 978-975-255-318-7

Güney Kafkasya Jeopolitiğinde Rusya Gerçeği konulu çalışmada Rusya Federasyonu’nun Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan ile ilişkileri incelenmiş, ayrıca Abhazya, Güney Osetya ve Yukarı Karabağ’da yaşanan güncel gelişmelere yer verilmiştir. Söz konusu çalışmada, Güney Kafkasya’nın tarihsel gelişimi, Rusya Federasyonu’nun Güney Kafkasya’daki enerji politikası ve enerji güvenliği konuları incelenmiş, ayrıca WikiLeaks isimli internet sitesinde yayınlanan, Azerbaycan ve Gürcistan’ın siyasi, ekonomik ve dış politika verilerini içeren belgelerdeki ilginç detaylara yer verilerek, Amerikalı diplomatların Güney Kafkasya bölgesindeki gelişmeleri ne kadar yakından takip ettiği ortaya konulmuştur. Farklı görüş ve değerlendirmelerin yer aldığı bu çalışmada, okuyuculara Rusya Federasyonu’nun Güney Kafkasya Politikası’nın önümüzdeki dönemde nasıl bir eksen kazanacağı bağlamında analitik bir boyut kazandırılmak istenmiştir.

TAHA NİYZAZI KARACA, *Büyük Oyun* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 528 ss. ISBN 978-605-114-401-6

“Kuran-ı Kerim yok edilmedikçe Avrupa’ya barış gelmeyecektir,” demişti William Ewart Gladstone. Kırım Savaşı’nda karşınıza çıkar. Eflak ve Boğdan’ın bağımsızlık mücadelesinde karşınıza çıkar. Bulgaristan olaylarında, Mısır’ın işgalinde karşınıza çıkar. Ermeni Sorunu’nun uluslararası alana taşınmasında, Yahudilerin Filistin’e yerleştirilmeleri sürecinde de karşınıza çıkar. O, Türkleri Avrupa’dan atmaya çalışan bir Haçlı savaşçısı. O, İngiltere Başbakanı William Ewart Gladstone. Uzun yıllar Sultan Abdülaziz ve Abdülhamid’le mücadele eden, Osmanlı Devleti’ni yıkma planları yapan İngiliz siyasetçi. Ondokuzuncu Yüzyıl emperyalizmin doruk noktasında uygulandığı bir yüzyıldı. Batılı devletlerin aralarında yaptıkları bu emperyal mücadele yine Avrupalı tarihçiler tarafından ‘Büyük Oyun’ olarak tanımlandı. Hiç şüphesiz emperyal politikalarının odağında Osmanlı Devleti bulunuyordu. İngiltere’nin dış politikasını değiştirerek Osmanlı Devleti’ni yıkıma sürükleyen en önemli isim ise William Ewart Gladstone oldu. Bir İmparatorluğun yıkılışının nedenlerini görmek ve Ondokuzuncu Yüzyıl’da çizilen ve günümüze kadar gelen yeni dünya düzenini anlayabilmek için Büyük Oyun’u mutlaka okumalısınız.

UFUK BEKTAŞ KARAKAYA, *Ölüm Bizim İçin Değil* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2011), 526 ss. ISBN 978-975-050-866-0

‘Devrim’ yılları. Varoluşunu, öngördüğü gelecek tahayyülüyle gerçekleştiren, mevcudiyetini ‘yaşanacak güzel bir dünya’ ihtimaline feda etmiş bir kuşağın hikâyesi. Sol muhalefetin devrim yürüyüşü, kitlelerin bir araya gelişi, Türkiye’nin kırılmanın eşiğinde dolaştığı karışıklık yılları. 12 Eylül 1980. Yakın dönem Türkiye tarihinin her köşesinde izleri bulunan, yaşamı değiştiren, adamakıllı bir kuşağı deyim yerindeyse bertaraf eden ‘kötü zamanlar’ın başlangıç tarihidir. Bir hayalin sekteye uğrayışı, yeni bir dönemin başlangıcı. Cezaevleri. Her biri kendi karanlık suretini oluşturmuş işkencehanelerin, zulmün, katıksız şiddetin kaleleri. Ve direniş tabii, zalime itiraz adına canını ortaya koymuş, direniş uğruna ‘ölüme yatmış’ vücutların ağırbaşlı ve dik duruşu. 12 Eylül dönemi ile ilgili çok sayıda anı yayımlandı ancak elinizdeki kitabı diğerlerinden ayıran, yazarın kimliği ve yaşadığı benzersiz olaylar. Bugün ‘varoş’ dediğimiz çevrelerden gelip 12 Eylül öncesinin ses getiren örgütlerinden birinin yöneticisi olmuş ve anılarını kaleme almış az sayıdaki yazarlardan biri ile karşı karşıyayız. *Ölüm Bizim İçin Değil*, 1970’li yılların sonunda, tabandan başladığı politik yaşamında sayısız badireler atlatmış Ufuk Bektaş Karakaya’nın hikâyesidir. Aynı zamanda ölüme bir gün kalana kadar yaşanmış bir ölüm orucu deneyiminin ilk kez birinci ağızdan yazılmış bütünlüklü bir anlatısıdır. Malatya’dan Köln’e uzanan, devrim fikriyle, mücadeleyle, 12 Eylül’ün iflah olmaz cezaevleriyle, direnişle ve fırlarla bezeli sıra dışı bir hayat öyküsünün benzersiz anlatımı.

SAMİR KASSİR, *Arap Talihsizliği* [çeviren Özgür Gökmen] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2011), 94 ss. ISBN 978-975-050-898-1

Araplar hızla dünyanın ‘öteki’leri haline geliyor. Bu durum özellikle 11 Eylül’den beri, Suudi yöneticiler, Kuveytli zenginler dahil, en ayrıcalıklı Araplar için de geçerlidir. ‘Arap’ kelimesinin kendisi bile öylesine yoksullaştırılmış ki, bazı yerlerde utanç duyulacak etnik bir etikete ya da en iyi durumda, modernitenin temsil ettiği her şeyi yadsıyan bir kültüre indirgenmiş haldedir. Ayrıca dünyanın başka yerlerindeki yoksul ülkelerle kıyaslandığında, daha da acıklı bir görüntü ortaya çıkıyor. Ama aslında vaziyet hep böyle değildi. Arapların da bir altın çağı oldu. Onların da geleceğe daha iyimser bakabildikleri, kendi kaderlerini yazabileceklerine inandıkları bir dönem oldu. Peki, nasıl bu noktaya gelindi? Araplar, bu yoksulluğa mahkûm gelecekte başka bir çareleri olamayacağına nasıl inandırıldılar? Yaşayan bir kültür nasıl gözden düştü ve bu kültürün mensupları ıstırap ve ölüm kültüründe nasıl bir araya gelebildiler? 2005’te bir bombalı saldırıyla öldürülen Samir Kassir, *Arap Talihsizliği*’nde bu soruların cevabını ve krizden çıkmak için bir yol bulmanın imkânını arıyor.

AHMET KESGİN, *Sömürgecilikten Küreselleşmeye Siyasetin Pragmatik Temelleri* (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2011), 416 ss. ISBN 978-605-573-870-4

Pragmatizm, siyaset ve ABD. Bu üç kavram ve olgu hakkında herkesin az ya da çok bir kanaati vardır. Özellikle pragmatizm, siyasetle yan yana gelince her aracı meşru gösteren bir tür Makyavelizm olarak algılanır. Bu algının oluşmasına, özellikle ABD’nin kurulma süreciyle birlikte içerideki siyasal tercihleri, daha sonra ise uluslararası eylemleri sebep olmuştur denilebilir. Dolayısıyla pragmatizm her türlü çıkarın hile ve güç kullanımıyla kovalandığı bir meşruiyet kaynağı olarak bilinir. Öte yandan pragmatizmin eğitim, bilim-teknik, tıp, sinema gibi başka alanlarda etkin bir sonuç alma aracı olduğu muhakkaktır. Fakat onun siyasetle ilişkisi hep sorunlu olarak görülmüştür. Ayrıca yukarıdaki üç olgunun ilişkisi konusunda daha doğru bilgi eksikliği de muhakkaktır. Böyle bir sorun algısı doğrultusunda pragmatizm ve siyaset iliş-

kisinin ortaya koyulması, söz konusu siyasal tercihlerin altında yatan meşruiyet kaynağının da ortaya koyulması bakımından önemlidir. Diğer taraftan siyasal eylemlere içkin olan bu meşruiyet kaynağı aynı zamanda bir zihniyet dünyası inşa eder. Buradan hareketle görünen siyasal olaylar üzerinden—kapitalizm, sömürgecilik, soykırımlar, köle ticareti, devrimler, küreselleşme, çevre ve günümüz siyasal olayları—bu ilişki ortaya konmuştur. Bunu yapmak, dünya üzerinde son yüzyılın başat siyasal oyuncusunun—yani, ABD'nin—izini sürmek demektir. Bu da zikredilen büyük siyasal olaylar üzerinden anlaşılmaya çalışılmıştır. Umarız ki siyasi hayatta ortaya koyduğu eylemler hakkında çok şey bildiğimiz bu oyuncunun—tabii benzer oyuncuların da—meşruiyet kaynağı hakkında da bir bilinç durumu oluşsun.

MANSUR ÖMER EL-KİHYA, *Libya'nın Kaddafi'si* [çeviren Saadet Y. İnal] (İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2011), 336 ss. ISBN 978-975-256-327-8

Libya doğumlu olan yazar Mansur Ömer el-Kihya, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da hükümetler ve medya kuruluşları tarafından Libya konusunda tartışılmaz otorite olarak kabul edilen bir akademisyendir. El-Kihya kitabında Libya'nın tarihten günümüze uzanan siyasi yapısını anlaşılır, kapsamlı ve objektif bir bakış açısıyla mercek altına alıyor. Özellikle de Muammer Kaddâfi'nin liderlik tarzının ve politikasının şekillenmesinde etkili olan çeşitli güç odakları üzerinde duruyor. Kaddâfi'nin kişiliğinin ve politikalarının etkilerini tarihsel bir bağlamda ele alarak onun Libya'nın iç ve dış işlerinde estirdiği terör atmosferini anlatıyor. Bölgedeki Yunan ve Kartaca etkilerinden başlayan el-Kihya, Antik Çağ'dan bugünkü Libya rejimine uzanan politik, ekonomik ve sosyal süreçleri ortaya koymak için kolonizasyon, bağımsızlık, Arap sosyalizmi, ekonomi gibi konu başlıklarını kronolojik bir şekilde sunuyor. Bugün Ortadoğu'da birbirini ardına gelişen halk hareketleri, Libya'da da bütün şiddetle devam ediyor. Ortadoğu'da önce Batı ülkeleri tarafından sömürülen, sonra kukla liderlerle 'idare edilen' veya Kaddâfi gibi diktatörlerce çılgınca yönetilen halk, artık kendi iradesini ortaya koymayı ve 'kendi öz kültüründen' gelen yepyeni bir siyasal yapılanmayı arzuluyor. Bu halk hareketleri halk iradesini etkin mi kılacak yoksa bir kaos ortamı mı yaratacak? Bunu zaman gösterecek.

CEMİL KOÇAK, *Tek-Parti Döneminde Muhalif Sesler* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2011), 304 ss. ISBN 978-975-050-839-4

"Çok kez zamanında sesleri boğulanların, seslerini duyuramayanların yeniden işitilmesi âdetâ imkânsızdır. Yine çok kez ne kadar gayret edersek edelim, duyabileceğimiz sesler, muhaliflerin seslerinden çok, yine karşı çıktıkları iktidârın onlar hakkındaki sesinden ibâret olacaktır. Çünkü, seslerini duyuramayanların, sesleri duyulamayanların kendi ifâdeleri büyük ölçüde ve çok kez yitirilmiştir ve artık onlara ulaşmak çok güçtür. Hattâ bâzen imkânsızdır da..." Cemil Koçak *Muhalif Sesler*'de, tarihte duymakta güçlük çektiğimiz muhalefetin sesine kulak veriyor. İktidara belli şekillerde direnen, kendince tepkisini gösteren ve elbette iktidar tarafından faaliyetleri sıkıca takip edilen muhaliflerin izini sürüyor. Tek parti döneminde, rejimin niteliği değişirken, rejim kendi temellerini kurmaya çalışırken, buna karşı bir direniş ya da karşı koyuş olmaması mümkün değildi. Hem iktidar ve rejim sahipleri bunun farkındaydı hem de muhalifler kenarda durup olana bitene seyirci kalmadılar. Bu nedenle kimi zaman örgütlü kimi zaman münferit muhalif tavırlar ortaya çıktı. Cemil Koçak *Muhalif Sesler*'de illa okuru örgütlü olmayan, kendi sesini duyurmaya çalışan muhalefete kulak vermeye çağırıyor. İktidar tarafından izlenen, yaptıkları kayıt altına alınan muhalefetin hangi görünümde belirlendiğini, sesini duyurma ihtiyacı hissettiğini araştırıyor. İktidarın kontrol etmek için izlediği, kaydını tuttuğu muhalefet belki de iktidar 'sayesinde' tarihten ses veriyor.

ORHAN KOÇAK, *Bahisleri Yükseltmek: Turgut Uyar Şiirinde Kendini Yaratma Deneyimi* (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 288 ss ISBN 978-975-3428-01-9

İkinci Yeni hareketinin başlatıcılarından Turgut Uyar'ın en çok yankı bulmuş denemelerinden biri, "Efendimiz Acemilik" başlığını taşır. Uyar, burada kazanılmış ustalıklarla yetinen şairleri eleştiriyordu ve önceki kuşağın şairlerinin büyük çoğunluğu için "Kendilerini yeniden icat edemediler," diyordu. Ama yazındaki bu cümle, ne yayımlandığı dönemde, ne de daha sonra dikkat çekti. Bu söz bütün İkinci Yeni projesinin özünü verir: şairin ve şiirin kendi kendini doğurması. Uyar'ın şiirinin kaderine başından beri bir kumar metaforu karışmıştır. Nurullah Ataç, 1950'lerin başında, "Zarımı Turgut Uyar için atıyorum," diye yazmıştı. Uyar oyunun bahislerini yükseltecek, Türk şiirinin bu 'tek seçicisi' tarafından ona açılan hazır yeri reddederek sadece kendi çabasıyla oluşan bir şiirsel alanda hareket etmek isteyecekti. *Bahisleri Yükseltmek*, İkinci Yeni'nin kendi kendini yaratma serüvenini, akımın en güçlü üyelerinden biri olan Turgut Uyar'ın şiiri üzerinden izlemeyi amaçlıyor.

HÜRRIYET KONYAR, *Türkiye'de Medya Endüstrisiyle Kurulan Kültürel Farklılıklar* (İstanbul: Ütopya Yayıncılık, 2011), 268 ss. ISBN 978-605-558-021-6

Günümüz kültürel alanının küresel medya endüstrileri sayesinde 'çokkültürlü' politikalar ile yeniden tanımlanması söz konusu olurken, bu yeni tanım yerel ya da farklı olanın aykırılıklarının giderilerek hegemonik olana dahil edilmesiyle ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de 2000'li yıllar sürecinde küresel sermaye ilişkilerine göre yeniden yapılanan medya sayesinde kültürel alanın yeniden tanımlanması söz konusudur. Medya bu yeni yapısı içinde hızla yerel kültürel alanlara bağlamaları eritmekte, geçmişle bağlarımızı koparmaktadır. Elinizdeki kitap, günümüz küresel 'çokkültürlü' politikaların medya aracılığı ile kurulmasını izlerken medyanın, bir diğer önemli piyasa olan müzik piyasası ile ortaklığına bakarak, bu sektörle içiçe geçen ilişkilerden yola çıkarak, gündelik modalar yerine daha kalıcı ve tekrar edici durumları inceleyerek ortaya çıkan dönüşümleri ve yeni bağlamaları, özellikle yerel alanın küresel bağlamla yeniden tanımlanmasını bu çerçeveden saptamaya çalışmaktadır.

JONA LENDERING, *Roma Mermer Şehir* [çeviren Burak Sengir] (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2011), 400 ss. ISBN 978-605-105-071-3

"Antik Roma'da halkın çoğu açlık çekiyor ya da yeterince beslenemiyordu. Otuz yaşına basanın hali işler acıydı, neredeyse tüm dişlerini yitirmiş olurdu. Her yerde ölüm kol geziyordu. Çocuk ölüm oranı hayli yüksekti. Bütün işler kölelerin sırtına yüklenmişti. Öğlen oldu mu mahkûmların gırtlaklarının kesilişini seyretmeye Colosseum'a akın ederlerdi. Dünya tarihinin gelmiş geçmiş en gaddar toplumdur. Roma'ya ait çoğu gezi rehberinde bu durum yok sayılır, "geçmiş salt görkemli sanat eserlerinin yaratıldığı bir çağa indirgenir, rahatsızlık verme potansiyeli olan bilgi bütünüyle yansızlaştırılır." Doğrusunu söylemek gerekirse, bu son derece üzücü; zira bugün Roma'yı ziyaret edip de tek bir önyargıdan olsun kurtulmadan geri dönmek hem zaman, hem para, hem de enerji kaybı. İşte bu nedenlerle ben sözü doğrudan eski Roma'nın sakinlerine verdim. Böyle yaparak okurun 'onların' geçmişte bütünüyle farklı—her halükarda çok daha vahşet dolu—bir yaşam sürdürdükleri gerçeğinin rahatsız ediciliğini tecrübe etmesini amaçladım. Diğer taraftan yine de aklı başında insanlar olduklarını da anlamalarını istedim. Eski Romalılarla aramızda öyle çok büyük farklılıklar yok. Bazı şeyler eski tas, eski hamam. Okur eğer Roma'ya gidecekse, tarihi genel bakış niteliğindeki ilk iki bölümü yolculuğa çıkmadan önce okumalı. İzleyen beş bölümde, Severus Hanedanı (193-235) imparatorlarının görkemli Romasını anlatırken alıntılıdığım antik metinleri arke-

olojik malzemeyle destekleyip karşılaştırdım. Elverdiğince bugün gezip görülecek kalıntılara da işaret ettim. Kabul ediyorum, Colosseum'a dair paragraf ziyadesiyle uzun, ama gişe önündeki bilet kuyruğu da öyle değil mi zaten? Kapanış bölümünde ise Geç Antikçağ Roma'sının görkemini ve Altıncı Yüzyıl'daki çöküşünü ele aldım.“

GEORG LUKACS, *Goethe ve Çağı* [çeviren Ferit Burak Aydar] (İstanbul: Sel Yayıncılık, 2011), 303 ss. ISBN 978-975-570-506-4

Goethe modern yaşamın *İlyada'sı Faust*'da bir adamın kaderini anlatır, ama şiirin gerçek içeriği tüm insanlığın kaderidir. Günümüze uzanan büyük bir geçiş çağının en önemli felsefi sorunları, modern insanın ve hayatın en temel çelişkileri önümüze serilir. Estetik ve eleştirinin ustalarından Georg Lukacs, çağını ve sonrasını entelektüel alanda oldukça etkilemiş olan Alman Aydınlanması'nı incelerken bu kazıyı derinleştiriyor. Başta Goethe olmak üzere, Schiller, Hölderlin, Schelling ve Lessing'in yazdığı eserler, kitaplar, oyunlar ve yarattıkları karakterler dönemin toplumsal devinimi içerisinde hem üst hem de alt mezinleriyle birlikte incelenirken, sebepleri ve sonuçları bakımından bir 'çağ' okurun önüne seriliyor. 'Aydınlanma'da en büyük ve en büyüleyici şey, Mozart figüründeki en büyük ve en enfes şeyle buluşur. Lukacs'ın sözleri, 'edebiyatı aşan edebiyat incelemelerine' esin kaynağı olan bu çalışmasını da tarifler gibi. Lukacs, Almanya'nın koşullarına ve tarihsel gelişimine olduğu kadar Avrupa aydınlanmasına, Hegel felsefesinden dönemin müziğine dönün birikimini burjuva edebiyat tarihi tahrifatından arındırıp gerçek bağlamına oturtarak günümüze de ışık tutuyor. Tarihi, felsefeyi ve politik ekonomiyi edebiyata dönüştürüyor.

COLIN MAC CABE, *Godard: Sanatçının Yetmiş Yaşında bir Portresi* [çeviren Ertan Yılmaz] (Ankara: Dipnot Yayınları, 2011), 448 ss. ISBN 978-605-441-213-6

Filmleri sinemada bir devrim yaratan Jean-Luc Godard, kariyerine film eleştirmenliğiyle başladı. Öncülük ettiği 'Yeni Dalga' akımının ardından anaakım sinemaya alternatif bir 'Karşı Sinema'nın temellerini attı. Elinizdeki kitap, bir sinema dahisinin olağanüstü yaşam öyküsünün yanı sıra, dönemin derinlikli bir toplumsal ve kültürel tarihini de içeriyor. "Dünya sinemasının neredeyse unutulmuş dehasına dair mükemmel bir biyografi. MacCabe, Godard'ın tuhaf ve huysuz kişiliğini gün yüzüne çıkarıyor.“

HENRIETTA MC CALL, *Mezopotamya Mitleri* [çeviren Bircan Baykara] (İstanbul: Phoenix Yayınevi, 2011), 128 ss. ISBN 978-605-573-877-8

Ondokuzuncu Yüzyıl'da uzmanlar, Mezopotamyalılar tarafından en az beş bin yıl önce kil tabletler üzerine kaydedilen gizemli çiviyazılarını deşifre ettiklerinde, zengin bir yazılı mirası da gün yüzüne çıkarmışlardı. İncil'de anlatılanlarla arasında kayda değer benzerlikler olması, Victoria döneminin insanını, biricik hakikat olarak kabul edilen İncil'i yeniden gözden geçirmeye itmişti. Ölümsüzlüğün sırrını arayan Gılgamışın hikâyesi, Nuhun Gemisi hikâyesinde yer alan tufan efsanesinin öncelidir. İnsanoğlunun kökeni konusunda Mezopotamya Yaratılış Destanında alternatif bir anlatı mevcut olmakla birlikte, Etana efsanesi de Yunanların Ganymede mitinin öncelidir. Kitapta yer alan bu ve diğer hikâyeler son çevirilere dayanmakta ve hem ele alınan dönemden hem de bu antik karakterlerle hikâyelerin keşfiyle esinlenen sanatçılardan tasvirler içermektedir.

BRYAN MAGEE, *Bir Filozofun İtirafı: Batı Felsefesine bir Yolculuk* [çeviren Ayşegül Kurşun Kaptan] (Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş., 2011), 460 ss. ISBN 978-605-436-235-6

Bir Filozofun İtirafı: Batı Felsefesine bir Yolculuk adlı kitapta Bryan Magee felsefeyi keşfinin öyküsünü anlatıyor. Çocukluğundaki merak duygusunun ve o yaşlarda bile dünyayı analitik kavrayışının onu götürdüğü noktadan geriye bakışı sonu gelmez bir macera gibi. Magee bu çalışmada felsefeyi derinlemesine inceleyerek, çözerek onu günlük yaşamın bir parçası haline getiriyor. Baştan sona, insanın elden bırakamayacağı heyecan dolu bir çalışmadır. Bu kitap felsefenin en zarif insanlarından biri tarafından yazılmış bir felsefeye giriş kitabıdır. Büyüleyici ve insanı bütünüyle içine alan bir başyapıttır. “Tekrar, tekrar ve bıkmadan defalarca okunabilecek müthiş bir çalışmadır.”

BEJAN MATUR, *Dağın Ardına Bakmak* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 256 ss. ISBN 978-605-114-364-4

“Onlar dağın ardındakiler. Sözlerinden önce çığlıkları ulaşanlar. Kim oldukları, neye inandıkları bilinmiyor. Görünmez bir güç olarak oradan buraya etki ediyorlar. Adları telaffuz edilse de kim oldukları bilinmiyor. Hepsi buralı, hepsi bizden, binlerce silahlı kadın ve erkek. Dağı mesken tutmuş, hakikatin bildiğimizden farklı olduğunu iddia ediyorlar. Kendi yayınları, medyaları, sivil güçleri var. Neden dağa çıktılar, neden dağda yaşadılar, dönenler neden döndü ve kalanlar neden hâlâ orada? Bu soruların cevabını almak için önce doğduğum topraklara, yüzlerce evladını kaybetmiş komşu köylere, şehirlere, sonra çoğunluğu için daha büyük bir acı, bir sürgün olan Avrupa’ya gittim. Dağa çıkmış, çatışmalara katılmış, yakalanmış ya da teslim olmuş, cezaevinde yıllarını geçirmiş kişilerle konuştum. Ve dağın ardına duyduğum büyük merakla bir bayram günü Kandil’e gittim. Bir masal dağı olmayan, istersek ulaşmamız mümkün olan o dağın ardına bakmaya çalıştım. Anlatılanların içine girmeden sorunun anlaşılmasının ve dahi çözülmesinin mümkün olmadığını gördüm. Yaşananlar her ne idiye, bu geçen yıllar boyunca Kürt, Türk her kim incindiye ancak birbirimizi anlamakla iyileştirebiliriz yaralarımızı.”

İRADE MEMMEDOVA, *Rusya ile İran Arasında Azerbaycan* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2011), 139 ss. ISBN 978-975-255-321-7

1800-1830 arası Rusya-İran savaşlarının geçtiği Azerbaycan topraklarını ve yine bu topraklarda bulunan Lenkeran Hanlığı ve dönemin Han’ı, Mir Mustafa Han’ın verdiği mücadeleler abartısız ve vesikalar ile kaynaklar didik didik edilerek ortaya çıkarılmış ve hakkındaki farklı iddialar da bu şekilde çürütülmeye çalışılmıştır. Yine ilk savaşın neticesinde imzalanan Türkmençay Antlaşması’nın, Ruslar tarafından yıllar sonra onaylanmasının neticeleri de değerlendirilmiştir. Ayrıca, bölgede etkili olmaya çalışan ve Uzak Doğu yolunda kendisine Yakın Doğu’da da üsler arayan İngiltere’nin Hazar Denizi politikası da ciddi bir şekilde masaya yatırılmıştır. Hazar Denizi’nde ortaya çıkan güç gösterileri ele alınmıştır. Mücadele, Azerbaycan, özellikle de Lenkeran Hanlığı topraklarında geçmiş olması dolayısı ile, halk bazen Rusların bazen de Kaçarların zulümlerine uğramıştır. Bundan dolayı da, insanlar hayatta kalmak için daha güvenli bölgelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Tüm bunlar, eserde ortaya konulmaktadır.

JEAN PAUL MONGIN ve YANN LE BRAS, *Bilge Sokrates’in Ölümü* [çeviren Necmiye Alpay] (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 80 ss. ISBN 978-975-342-816-3

Küçük Filozoflar Dizisi, 8-12 yaş çocukları için filozofların hikâyelerini anlatan çok güzel resimlenmiş kitaplardan oluşuyor. Diziyile çocukların felsefeye zevkli bir giriş yapmalarını, kendi sorularının pe-

şinden gitme alışkanlığı kazanmalarını amaçlıyoruz. *Bilge Sokrates'in Ölümü*, Küçük Filozoflar dizisinin üçüncü kitabı. Sokrates insanları kendilerini bilmeye çağırır. Atina sokaklarında yürür, rastladıklarının yakasına yapışır: “Kendini bil! Servet peşinde koşma, hakikati ara, filozof ol!” Ama bu sözleri Atinalıların hiç hoşuna gitmez. Bilge Sokrates yargılanıp idama mahkûm edilir.

YOICHIRO NAMBU, *Kuarklar* [çeviren Zülal Kılıç] (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2011), 270 ss. ISBN 978-605-423-847-7

Temel parçacık fiziğinin amacı, maddenin temel yapısını ve bu nesnelere egemen olan yasaları bulmaktır. Bu kitapta, geçen elli yıl içinde fizikçilerin parçacık fiziğini nasıl geliştirdikleri ayrıntılı ve bütünsel bir şekilde açıklanıyor. Ayrıca bu bilim dalı, eskiden birbiriyle ilişkisiz sanılan çeşitli doğa kuvvetlerini birleştirme imkânı olduğunu da keşfetti. Bugün artık en büyük nesne olan evrenin tarihi, düşünülebilir en küçük ölçeğin sorunlarıyla iç içe geçmiştir. Birleşik alan kuramlarının sağladıkları ilerlemeye karşın daha yanıtlanmamış pek çok soru bulunmaktadır. Geçmiş deneylerimize bakacak olursak doğa zaman zaman bize kendisinin beklentilerimizden daha zengin ve daha karmaşık olduğunu göstermiştir. Bu nedenle gelecek büyük olasılıkla sürprizlerle dolu olacaktır. Ancak, Yoichiro Nambu'ya göre bizi gerçekten şaşırtacak şey belki de doğa sırlarının birbiri ardına ışığa çıkartılmasıdır. Maddenin bir parçasını oluşturan bizlerin, evrenin doğuşundan on milyar yıl sonra, bir an sayılabilecek bir zaman süresinde, evreni yöneten yasaları bulmaya, onun tarihini öğrenmeye ve aynı zamanda maddenin kendisinin sonlu bir ömre sahip geçici bir varlık olduğunu kavramaya başladığımızı düşünmek, esrarlı bir deneyimdir.

BELMA ÖTÜŞ-BASKETT ve OYA BAŞAK, *A Voyage Through American Literature and Culture via Turkey* [İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2011], 392 ss. ISBN 978-605-423-852-1

A Voyage Through American Literature and Culture via Turkey is a *festschrift* prepared by Belma Ötüş-Baskett and Oya Başak, and edited by Nur Gökalp Akkerman to celebrate Professor Sam S. Baskett's ninetieth birthday with the contributions of his friends, colleagues and former students from around the world. Sam S. Baskett, Professor of English (Emeritus), Ph.D. Berkeley, University of California, taught at Michigan State University for forty years, as well as other universities in various countries like The University Autonoma of Mexico, Hacettepe and Bilkent Universities in Turkey, Kobe College in Japan, and University of Surrey at Roehampton in the United Kingdom on Fulbright and State Department grants and direct appointments. One of his first works was *The American Identity*, used as a freshman English textbook in many universities for many years. He has contributed chapters to many books and anthologies, and have been reprinting his seminal essays on a number of writers, including Jack London, T. S. Eliot, Ernest Hemingway, and most recently, Yaşar Kemal and the Turkish Nobel laureate Orhan Pamuk. He is the recipient of Distinguished Faculty Award of Central Methodist College. He now lives in Istanbul and contributes book reviews to journals in the United Kingdom.

ERGUN ÖZBUDUN, *Otoriter Rejimler, Seçimsel Demokrasiler ve Türkiye* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011), 180 ss. ISBN 978-605-399-185-4

Profesör Ergun Özbudun bu kitabında çağdaş siyaset biliminin önemli konularından olan otoriter rejimleri ve seçimsel demokrasileri teorik ve karşılaştırmalı açıdan inceledikten sonra, bu kavramları Türk siyasal hayatı açısından ele almaktadır. Türkiye'nin hayli uzun yaşadığı tek-partili otoriter rejim dönemi-

ni, tek-parti rejiminin oluşumu ve pekişmesi (1923-1931) ve rejimin otoriter niteliğinin güçlenmesi (1931-1945) olarak iki alt-döneme ayıran yazar, demokrasiye geçiş sürecini (1945-1950) bu rejimin kendisine özgü nitelikleri açısından incelemektedir. Kitabın ana temalarından biri de çok-partili hayata geçilmesiyle oluşan siyasal rejimin, pekişmiş bir liberal demokrasiye değil, ancak bir seçimsel demokrasi türüne uygun düştüğüdür. Kitabın, Ortadoğu'daki güncel siyasal gelişmelere ışık tutabilecek bir yönü de, Müslüman çoğunluklu ülkelerdeki, özellikle Arap ülkelerindeki demokrasi ve otoritarizm sorunlarına genişçe bir yer ayrılmış olmasıdır.

KEMAL ÖZDEMİR, *Ergenekon Fay Hattında Erzincan* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 320 ss. ISBN 978-605-114-454-2

Anayasayı değiştiren şehirde neler yaşandı? Ergenekon soruşturmasında Erzincan'ın rolü ne? Türkiye tarihinde ilk kez bir savcı başka bir savcının emriyle gözaltına alınarak tutuklandı. Erzincan'da yaşananlar bununla da sınırlı kalmadı. Şehrin Jandarma Komutanı, MİT Müdürü de Ergenekon Terör Örgütü'ne üye olmaktan dolayı tutuklandı. Türkiye, Erzincan'da yaşananları *HaberTürk* gazetesi Erzincan temsilcisi Kemal Özdemir'in imzasını taşıyan manşetlerle takip etti. Olayları adım adım takip eden Özdemir bu kitapta yayınlayacağı yeni belgeler ve iddialarla gündemi yeniden sarsacak.

BEKİR BERAT ÖZİPEK, *Muhafazakârlık* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 270 ss. ISBN 978-605-114-397-2

Özipek'in bu eseri muhafazakârlık üzerine teorik bilgi eksikliğinin doldurulmasına yönelik ilk ciddi girişimdir. Muhafazakârlık, Türkiye'de, gündelik siyaset dilinde ve—doğrusu ondan pek de fazla ayrılamayan—siyaset bilimi literatüründe, yüzeysel, 'düz' bir tanımla kullanılageldi. Bu kullanımlar çerçevesinde esasen, olumlu çağrışımlarıyla 'dindarlık,' olumsuz çağrışımlarıyla da 'gericilik'ten ibarettir. Oysa muhafazakârlık, modernleşme ve Aydınlanma sürecini anlamak için mutlaka hesaba katılması gereken bir kavram ve düşünce üslûbudur. Bekir Berat Özipek'in kitabı, muhafazakârlığı bu 'anlam ve önemi' içinde düşünmeye kapı açıyor. Muhafazakârlığın 'akıl'la, 'toplum'la ve 'siyaset'le ilgili tasavvurlarını, iç gerilimleriyle beraber, tahlil ediyor. Ayrıca bu çalışma, bir siyaset teorisi araştırmasında yer alması gereken bütün noktaları gözetken bir yaklaşımla, muhafazakâr toplumsal-siyasal teoriyi kapsayıcı bir şekilde ele almış ve irdelemiştir. Bu eser Türkiye'de şimdiye kadar muhafazakârlığın teorisi hakkında yazılmış ilk ciddi ve orijinal çalışmadır, sahici anlamda bir 'tez'dir.

AYŞE ÖZKAN, *Miloş'tan Milan'a Sırp Bağımsızlığı* [çeviren Ayşe Özkan] (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2011), 378 ss. ISBN 978-975-255-317-0

Son onbeş yıldır meydana gelen olaylar Türkiye'de Balkanlar'a ilgiyi artırmış ve Balkanlar hakkında araştırmalar çoğalmış olsa da Sırbistan, Türkiye açısından Balkanlar'ın karanlıkta kalan yerlerindedir. Her ne kadar Sırbistan'la ilgili isyan dönemine ait çalışmalar var ise de, isyan sonrasıyla ilgili çalışmalar çok azdır. 1804 yılında Osmanlı Devleti'ne isyanla başlayan ve 1830 yılında muhtariyetin kazanılmasıyla devam eden Sırp bağımsızlık süreci, 1878 Berlin Antlaşması'yla tamamlanmış ve Sırp bağımsız olmuşlardır. Sırp bağımsız olarak en büyük emellerini gerçekleştirmiş olsalar da Sırbistan'daki Obrenoviç ve Karacorveviç hanedanlıkları arasındaki mücadele bağımsızlıktan sonra da devam edecek ve Sırbistan kanlı olaylara sahne olacaktır.

ALEV ÖZKAZANÇ, *Neo-Liberal Tezahürler* (Ankara: Dipnot Yayınları, 2011), 256 ss. ISBN 978-605-441-216-7

Alev Özkazanç bu çalışmasında, *Siyaset Sosyolojisi Yazıları: Yeni Sağ ve Sonrası* adlı ilk kitabındaki ana temayı izlemeye devam ediyor. Bir önceki kitap, 1980'lerden itibaren küresel ölçekte yeni sağın izlediği seyri inceliyor, öte yandan yeni sağ ve neo-liberalizmin toplum üzerinde süregelen etkilerini çözümlenmeye çalışıyordu. Yeni sağ ile sonrası arasındaki sürekliliklere dikkat çeken kitap, özellikle Türkiye'nin 1980 sonrası geçirdiği yapısal dönüşümün yanı sıra, yeni sol, radikal sağ popülizm, suç ve cezalandırma, toplumsal dışlanma ve madun siyaseti gibi farklı konularda neo-liberal dönüşümlerin izini sürüyordu. Elinizdeki bu kitap da neo-liberalizmin farklı alanlardaki tezahürlerini ele alıyor. Yazar, özellikle suç ve cezalandırma alanındaki görüşlerini geliştirmenin yanı sıra, vatandaşlık tartışması, eğitim ve çokkültürcülük gibi konularda da neo-liberal dönüşümlerin etkilerini tartışıyor. Neo-liberal tezahürleri hem kuramsal düzeyde hem Türkiye üzerinden araştıran bu kitabın günümüz siyasetindeki büyük dönüşümü merak eden herkes ve özellikle siyaset bilimi öğrencileri için faydalı bir kaynak olacağını düşünüyoruz.

CHRISTOPHER POTTER, *Buradasınız: Evrenin Kısa Tarihi* [çeviren Elif Ersavcı Çopuroğlu] (İstanbul: Ayrintı Yayınları, 2011), 256 ss. ISBN 978-975-539-593-7

Buradasınız: Evrenin Kısa Tarihi bilimsel düşüncenin geldiği son noktadan, evreni ve evrenle ilişkimizi keşfe çıkan baş döndürücü bir kitap. Christopher Potter evrenin yaşam öyküsünün izini kuarklardan galaksi süper-kümelere, tekhücrelilerden Homo Sapiens'e dek en küçük ve en büyük boyutlarıyla sürerken hiçbir basamağı atlamıyor. Görecelik kuramını, kuantum kuramını, evrim kuramını, sicim kuramını, her şeyin kuramını, Heisenberg'in belirsizlik ilkesini, Schrodinger'in kedisini, evrenin mükemmel simetrisini, CERN'de olup bitenleri, entropiyi, karanlık maddeyi, paralel evrenleri, karadelikleri, DNA'yı, Tanrı parçacığını, belki de hepimizin atası olan kuyruklu yıldızları, yaşamın ortaya çıkışını, türümüzün olası kaderlerini ve bilim dünyamızın diğer ateşli ve gizemli konularını karmaşık olmaktan kaçınırken basitliğe düşmeyen ve üsluptan ödün vermeyen pürüzsüz bir dille anlatıyor. Bilimsel olgu ve kuramları felsefi içerimleri ve hatta edebi tezahürleriyle birlikte ele alması *Buradasınız*'ı bilim kitaplarında sıklıkla görülen kuru mekaniklikten kurtarıp anlatıya farklı renkler ve boyutlar ekliyor. Proust, Eliot, Brecht ve Joyce gibi edebiyatçılar Heraklitos, Nietzsche, Leibnitz ve Kant gibi filozoflarla bir olup Einstein'la, Kopernik'le, Darwin'le düet yapıyor. Kopernik'in başlattığı bilim devrimiyle dünyanın ve dolayısıyla insanın evrenin merkezinden alınışını, Darwin'in ilkesiyle insanın evrendeki ayrıcalıklı konumuna ikinci kez veda edişini okurken önemsizliğimiz ve rasgeleliğimizden kaynaklanan hayal kırıklığımızı tazeleyecek, buna karşılık varlık ve yaşam mucizesi karşısında bir kez daha hayranlık duyacak ve bu sırada da gündelik hayatımızdan sıyrılıp varoluşu bu kez başka bir gözle sorgulama fırsatı yakalayacaksınız. *Buradasınız*'ı diğer popüler evren öykülerinden asıl farklı kılan şey de tam olarak bu: Ele aldığı konuyu dert edinip sorgulama hali. Potter elimizden tutup bizi uzay ve zamanın farklı boyutlarında gezdirirken bizimle birlikte evrendeki yerimizi arıyor. *Buradasınız: Evrenin Kısa Tarihi*'ni okuduğumuzda, kurgu olamayacak kadar karmaşık, incelikli ve tuhaf bir öykünün parçaları olduğumuzu bir kez daha görüyoruz.

JACQUES RANCIÈRE, *Tarihin Adları: Bilgi Poetikası Alanında bir Deneme* [çeviren Cemal Yardımcı] (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 144 ss. ISBN 978-975-342-807-1

Son yirmi ya da otuz yılda tarihin bir anlatıdan, özellikle de Napoleon veya Kanuni Sultan Süleyman gibi 'büyük adlar'a ilişkin birtakım anlatılardan ibaret olup olmadığı çok soruldu. Jacques Rancière

tarihçilerin söylemini başka açılardan mercek altına alıyor: Jules Michelet, Fernand Braudel ve Annales okulu mensupları ile E. P. Thompson gibi tarihçilerin üslup ve anlatım tekniklerini siyaset ve bilim felsefeleri açısından inceliyor; tarihçiliğin dil ve edebiyatla ilişkisini masaya yatırıyor. Rancièère, yepyeni bir araştırma alanı oluşturan bu üslup incelemesine 'bilgi poetikası' adını veriyor. Böylesine özgün bir düşünme, araştırma ve eleştiri sürecini temsil eden *Tarihin Adları*, Rancièère'in en özel kitaplarından biri. Filozofun sadık takipçilerinin yanı sıra, tarihyazımı ile tarih felsefesine, sosyal bilimlerin söylem ve yöntem sorunlarına ilgi duyan okurların merakla okuyacağını tahmin ettiğimiz bir metin.

HELLMUT RITTER, *Doğu Mitolojisinin Edebiyata Etkisi* [çeviren Mehmet Kanar] (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011), 256 ss. ISBN No: 978-975-539-594-4

Hellmut Ritter 1936-1949 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Arapça ve Farsça kürsüsünde çalıştı. 1953'te Frankfurt Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsü'nde çalışmaya başladı. 1959-1969 yılları arasında İstanbul Üniversitesi'nde ders veren, Şarkiyat Enstitüsü'nün kuruculuğunda katkısı olan Ritter 1969 yılında Almanya'ya döndü ve 19 Mayıs 1971 tarihinde Almanya'nın Oberursel kasabasında vefat etti. Profesör Ritter Türkiye'de çağdaş Doğu dilleri ve bilimi araştırmalarını başlatan kişidir. Ritter'in İstanbul Üniversitesi'nde verdiği derslerden biri de İran edebiyatı tarihidir. Çok dil bilen ve Alman disipliniyle yetişmiş olan Ritter, bu dersi verirken konularını sadece Fars edebiyatıyla sınırlandırmamış, Doğu ve Batı edebiyatlarının ana konularını, önemli eserlerini, edebiyatlar arasındaki etkileşimleri çok yönlü olarak incelemiş ve derslerinde de aynı disiplini öğrencilerine aşılama çalışmıştır. Hellmut Ritter'in daktilo edilmiş edebiyat tarihi ders notlarından oluşan bu metin Prof. Dr. Tahsin Yazıcı'nın metin üzerinde bazı ilave ve düzeltmelerini de içermektedir. Böylesine özlü ve derli toplu bir eser aslında sadece Doğu edebiyatı tarihi değil, Doğu ile Batı edebiyatlarının karşılaştırılması eksenine oturmaktadır.

ESTER BITON RUBEN, *İktisadın Unuttuğu İnsan* [çeviren Canan Suner] (İstanbul: Bağlam Yayınları, 2011), 96 ss. ISBN 978-605-580-935-5

Günümüzün modern kapitalist yaşam tarzı, dünyanın pek çok yerinde gelir düzeyini ve konforu arttırsa da insanlar her zamankinden daha kaygılı, daha öfkeli, daha güvensiz ve daha huzursuzdur. Dünyanın en gelişmiş ülkelerinde depresyon ve intihar oranlarında patlamalar yaşanıyor. İnsan her zamankinden daha yalnızdır. Bu kitap bu sorunu ele alıyor. Asıl sorunun kapitalist sistemin insana bakış açısında olduğundan hareketle, bu bakış açısının doğurduğu sonuçların insanların ruh sağlığını olumsuz etkilediğini ve daha insani bir bakış açısının, insanları daha mutlu edecek farklı bir dünyayı mümkün kılacağını savunuyor.

NERMİN SAYBAŞILI, *Sınırlar ve Hayaletler* (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 272 ss. ISBN 978-975-342-786-9

Göç hareketlerini başlatan nedir? Bu hareketlerin karmaşık doğasını nasıl anlayabiliriz? Göçmenlerin içinde hareket ettikleri yollar boyunca sosyal dünyaya katılışlarını ve yeniden biçimlendirmelerini nasıl görünür hale getirebiliriz? Nermin Saybaşı, Jacques Derrida'nın 'hayalet' ve 'musallatbilim' kavramlarını araştırmasının merkezine alarak ve bir dizi başka güncel kuramdan da yararlanarak, göç hareketlerini ve göçmenleri konu alan sanat çalışmalarını ve belgesel, film, fotoğraf gibi görsel kültür nesnelerini inceliyor. Sınırlar ve Hayaletler, incelenen beş farklı musallat olma vakasıyla, göçün aslında

kendi başına bir sorun olmadığını, bir ‘sorun’ olarak üretildiğini, problemin sınır inşası ve sınır sendromlarına, yerinden edilmeye ve dışlanmaya, farklılıklara yönelik tahammülsüzlüğe, küresel üretim ve ekonominin gerçeklerine nasıl sıkı sıkıya bağlı olduğunu gösteriyor. Evet, sınırlar var. Ama sürekli mullat olarak sınırları ihlal eden hayaletler de var. Kimbilir belki de yakın geleceğin asıl aktörleri onlar: hayalet göçmenler.

OYA ŞENYURT, *Osmanlı Mimarlık Örgütlenmesinde Değişim ve Dönüşüm* (İstanbul: Doğu Kitabevi, 2011), 367 ss. ISBN 978-605-620-420-3

Osmanlı İmparatorluğu’nda mimarlık örgütlenmesi, sabit ve değişmez kuralları olan ve bu kurallar çerçevesinde işleyişini sürdüren bir örgütlenme prensibine sahip değildi. İdeal olanla ya da idealize edilmiş olanla, işleyiş arasındaki farklılıklar kuşkusuz, gerilimi çekişmeyi ve devinimi ortaya çıkarmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, Hâssa Mimarlar Ocağı için idealize edilmiş çalışma şeması doğru kabul edilse bile, kitabın konuyu incelerken tarih aralığı olarak seçtiği Onsekizinci Yüzyıl’ın sonlarında etkili değildi. Kuşkusuz, örgütün statüye bağlı düzeni, başmimar-kalfa ilişkileri, başmimarın imparatorlukta her mimarlık faaliyetine olan kontrolü ve etkisinin derecesi, idealize edilmiş ve her şeyin yolundaymış gibi biçimlendirildiği tarih kurgusu bir tarafa bırakılırsa, “Osmanlı’nın klâsik döneminde mimarlık örgütlenmesi nasıl şekillenmekteydi?” sorusuna cevap henüz aranmış değildir. Bu sebeple, “Geç dönem Osmanlı’da mimarlık örgütlenmesi incelense, ortaya nasıl bir sonuç çıkar?” sorusuna cevap arayışları idealize edilmiş şemaların ötesindeki bir bakış açısıyla kitapta yer bulmaktadır. Kitabın ilk bölümünde, eldeki bilgiler doğrultusunda, klâsik dönemdeki uygulamalarla karşılaştırmalar yaparak, Onsekizinci Yüzyıl’ın sonlarından itibaren inşaat örgütlenmesindeki dönüşümlerin incelenmesi hedeflenmiştir. Onsekizinci Yüzyıl’ın ikinci yarısı ile Tanzimat dönemi arasında taşradaki örgütlenme, Tanzimat sonrasında mimarlık gelirlerinin ve inşaat örgütlenmesinin düzenlenmesi ve Osmanlı inşaat örgütlenmesinde sistemin yarattığı boşluklar ele alınmıştır. Kitapta, inşaat ortamına ait olaylar, konuyu güçlendiren örneklerle alt başlıklar altında özelleşerek anlatılmıştır. Günümüze kadar bu konuyla ilgili yazılmış ve yayınlanmış kaynaklardan farklı konular, örnekler ve söylemler geliştirmek ve söylenmeyi, yazılmayanı yazmak, dolayısıyla daha önce yapılmayanı yapmak hedeflenmiştir. Kitapta, yaklaşık iki yüz yıl önceki inşaat ortamından ve mimarlık faaliyetlerinden söz edilmektedir.

LÜTFÜ ŞİMŞEK, *Sosyal Bilimler ve Felsefe* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2011), 196 ss. ISBN 978-605-105-066-9

“Bu kitap, Ondokuzuncu Yüzyıl Avrupasında toplumun ‘bilimsel’ olarak incelenebileceği iddiasıyla kurulan sosyal bilimlerin günümüzde yaşadıkları bunalımdan hareketle sosyal bilimlerin doğası sorunu üzerine yapılmış felsefi bir tartışmadır. Çalışmamızda bu bunalımın felsefe-bilim ayrımının mutlaklaştırılmasından kaynaklandığını göstermeye çalıştık. Felsefesiz bilim yapılabileceği yanılığısına yanıt olarak, öncelikle çağdaş bilim kavramının kendisinin bir felsefe yorumu olduğunu öne sürdük. Felsefi açıdan bakıldığında çağdaş bilimler, Ondokuzuncu Yüzyıl Avrupasında rasyonalist-ampirist felsefe geleneğinin pozitivist yorumu üzerinde kurulmuşlardır. Başka felsefeler de vardır ve başka ‘bilim’ler mümkündür. Ancak, felsefeyi gereksiz bir uğraş gibi gören günümüz bilimleri felsefi temellerini eleştirel bir sorgulamanın konusu yapamadıkları için mutlaklaştırdıkları tarihsel kavramların tutsağı olmuşlardır. Sosyal bilimlerin temel probleminin felsefesizlik olduğu iddiası bu kitapta iktisat örneğinde temellendirerek felsefe-bilim ayrışmanın başladığı yerde sosyal bilimlerin de tıkandığı gösterilmektedir.”

İLHAN TEKELİ, *Tasarım Mimarlık ve Mimarlar* (İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2011), 330 ss. ISBN 978-975-333-259-0

İlhan Tekeli, bir şehir ve bölge plancısı olarak, insan aklının iki farklı ürünü olan ‘tasarım’ ve ‘planlama’nın birbiriyle ilişkisinin ve farklılıklarının nasıl temellendirilebileceği problemiyle birlikte yaşamıştır. Bu nedenle planlama konusunda olduğu gibi tasarım konusunda da yazmıştır. Planlama konusundaki yazılarını Toplu Eserler’in yedincisi olan *Akılcı Planlamadan Bir Demokrasi Projesi Olarak Planlamaya* kitabında bir araya getirmişti; on altıncı kitapta da tasarım konusundaki yazılarını bir araya getirerek bu tartışmalı alanın diğer ucundaki düşüncelerinin de derli toplu olarak görülmesini sağlıyor. Tekeli bu problemle bir eğitim kurumunda yüzleştiği için ilk olarak ‘tasarım’ ve ‘planlama’nın öğretilebilirliği konusundaki farklılıklar üzerinde yazmak durumunda kalmıştır. Mimarlık eğitimi veren öğretim üyeleri, geçmişte daha çok, fakat günümüzde daha az olmak üzere başarılı tasarımın Allah vergisi bir yetiyle yapılabileceğini, bu yetisi olmayanların mimarlık pratiğinin başka alanlarına yönelmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Tekeli’nin tasarım konusundaki ilk yazıları bu görüşün karşısında yer alarak, tasarım etkinliğinin bilimselleştirilmesinin olanakları üzerinde yoğunlaşmıştır. Daha sonra Türkiye’de kentsel tasarım düzeyinde tasarım taleplerinin gelişmesi üzerine, tasarımcının tasarımı yaptığı olgu üzerindeki denetim düzeyinin farklılıklarının nesne tasarımıyla, kentsel tasarım konusunda nasıl farklılıklar yarattığını berraklaştırmaya çalışan yazılar yazmıştır. Tekeli’nin tasarım konusundaki yazılar yelpazesine çevre tasarımı konusundaki çalışmaları eklenmeye başlamıştır.

GÜVEN TUNÇ, *Bir Aşk, Bir Hayat, Bir Şehir: Ankara’nın Mekanları, Zamanları, İnsanları* (Ankara: Dipnot Yayınları, 2011), 224 ss. ISBN 978-605-441-217-4

Bir zamanların Ankarasının hikâyesi. Öncesinde Ulus’un, Hisar’ın, Anafartalar Caddesi’nin, Samanpazarı’nın, Dörtiyol ve Cebeci’nin, sonrasında Sıhhiye’nin, Yenışehir’in, Kızılay’ın, en sonunda da Yenimahalle’nin, Kavaklıdere’nin ve Cinnah’ın hikâyesi. Palabıyığın Meyhanesi, Arnavudun Lokantası, Kürdün Meyhanesi, Acemin Bahçesi, Madamın Yeri gibi isimler bugün kimlere tanıdık geliyor? Hamiyet’in, Samanpazarı Esenpark’da mikrofonu bırakıp şarkıya asılmasını ve Sıhhiye’deki insanların nasıl bir duygu yoğunluğu içinde durup bu sese kulak kesilmesini hayal edebiliyor muyuz? O zamanlar Ankara akasyalar ve sinemalar demektir. Küçücük bir bölgeye kaç sinema sığar? Yıldırım Beyazıt Meydanı’nda Emek, Atlas ve Nur, Çalışkanlar’ın Samsun Asfaltı’na bakan yönünde Sefa, Aydınlıkvevler’de Cici ve Doğan, Kavacık Subayevleri’ndeki Çamlık’ta Erdem, Dışkapı’da Yaman, Yenidoğan’da Zafer ve Yüksel sinemaları yer alıyor. Bu sinemalarda ayrıca konserler de düzenleniyor. Hatay Sokak çok güzel bir sokaktır. Mimar Kemal İlkokulu’ndan başlayıp Selanik Caddesi’nin köşesinde biten bu kısacık sokaktan, Türk edebiyatı ve sanatına damgasını vuracak kaç sanatçı çıkabilir? Ankara’nın hikâyesi bu. İçinde, çevresinde piknik yapılan, balık tutulan, kıyılarında kuş seslerinin dinmediği o güzel derelerin yer aldığı bir şehrin hikâyesi.

SAFFET MURAT TURA, *Madde ve Mana* (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 392 ss. ISBN 978-975-342-799-9

Madde ve Mana’da Saffet Murat Tura, bir yandan modern zihin felsefesinin beyin-anlam ve beyin-bilinç gibi problemlere önerdiği çözümleri sorguluyor, diğer yandan da Descartes’tan bu yana klasik metafiziğe hâkim olan etkileşimci ikilik probleminin ardındaki fenomenolojik yanılsamayı gösteriyor. Mana’nın maddi bir özellik olarak nasıl tanımlanabileceğini, doğadaki rasyonalitenin kökenlerinin ne olduğunu, toplumsal-dilsel anlamın doğadaki yeri ve dilsel hermeneutiğin natüralist hermeneutikle bağlantısı gibi sorunları çözüme kavuşturmak üzere diyalektik materyalist bir anlam teorisi, beden-zihin ikiliğini aşmaya

yönelen bir Marksist metafizik geliştiriyor. Diyalektik materyalist doğa felsefesinin burada savunulan özgün sunumunun, içinde yaşadığımız çağın fizik ve biyoloji bilgileriyle çelişmeyen metafizik ufku olduğu tezini ileri sürüyor. Klâsik sistem felsefelerine artık ihtiyaç kalmadığı yolundaki yaygın kanaate karşı güçlü bir itiraz niteliğindeki bu çığır açıcı kitap, tam da böyle bir sistem kurma yönünde atılmış bir adım olarak okunmalı.

ORHAN TÜRKDOĞAN, *Günümüzde Aydınlıktakiler, Karanlıktakiler* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2011), 621 ss. ISBN 978-975-255-324-8

“Sadece para kazanmak yeterli değildi, insan bir mekanik varlık olamazdı. Yaşamak da gerekiyordu. İnsanlar kitleler halinde Boğaz’a, Çekmece gölüne, Yalova sahillerine koşuyordu. Yeni şatolar, bağ evleri, villalar, köşkler, dağ evleri; yazın kayık-motor sefası, kışın kayak ve benzeri sportif eğlenceler, lüks arabalar; hatta öğle yemeğini Paris’te yemek için İstanbul veya Bursa’dan sözleşerek uçakla Fransa’ya yolculuk; Bahama ve Nice gibi dünyaca ünlü sayfiye merkezlerinde altın yaldızlı köşklere sahip olmak, metresli hayat yaşamak, bu döneme özgü ahlâk ve dünya nimetlerinin kültürel kalıplarını oluşturuyordu. Artık bir yazlık kâfi gelmiyordu. Avrupa’da, Amerika’da köşkü olmak, bu türedi sınıfın maddi sembolleri halinde idi. Çoğunun gördükleri iş de, devlet ve siyaset koalisyonunu can damarından yakalayan tilkice davranışlarla kan emme yolu oluyordu.“

BARIŞ ÖNEN ÜNSALVER, *Alışverişkolik* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 160 ss. ISBN 978-605-114-484-9

Alışverişkolik olmak; ilk anda insana keyif veren ama arkasından suçluluk hissini davet eden bir alışkanlık, belki de bir tür bağımlılık. Peki neden son yıllarda alışverişe bu kadar bağımlı hale geldik? Psikiyatri Uzmanı Dr. Barış Önen Ünsalver, sürekli tüketimin pompalandığı bir zamanda bizi alışverişe bu kadar tutkun hale getiren psikolojik sebepleri, kişilik tipleriyle alışveriş arasındaki ilişkiyi, alışverişkolik tiplerini, aşırı alışveriş davranışına eşlik eden psikiyatrik durumları ve alışveriş yapma güdüsünü nasıl dizginleyebileceğimizi yazdı. “Acaba bu ayakkabıya da ihtiyacım var mı?” demeden önce bu kitaba bir göz atmalı.

JOSEPH VOGL, *Tereddüt Üzerine* [çeviren Çağlar Tanyeri] (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 120 ss. ISBN 978-975-342-804-0

Kültür ve iletişim bilimci Joseph Vogl, Freud’un “Michelangelo’nun Musası” başlıklı makalesinden hareketle bir tereddüt teorisi geliştiriyor ve Batı kültürüne damgasını vurmuş olan eylem tarihinin vazgeçilmez eşlikçisi olarak tereddüdün işlevine ışık tutuyor. Yazar bir duygu olarak tereddüdün tarihini incelemek üzere edebiyat yapıtlarını, Aiskhylos’un Oresteî üçlemesini, Schiller’in *Wallenstein*’ını, Musil’in *Niteliksiz Adam*’ını ve Kafka’nın *Şato*’sunu ele alıyor. Hatta Kafka’nın yazma faaliyetinden yola çıkarak bir tereddüt yöntemi ya da yöntemsel bir tereddüt tavrı öneriyor. Her zaman bir irade zafiyeti, bir kararsızlık ve eylemliliği ketleyen bir atalet olarak görülen tereddüt, Vogl’un metninde aktif ve kurucu bir öge olarak öne çıkıyor. Kendi sığ hedeflerinden başka bir şey görmeyen bir reel politikanın ‘hazırcevaplığının’ karşısına ‘seküler bir güce duyulan gizli umudun’ mekânı olarak tereddüdün yaratabileceği imkânları çıkararak bu güzel kitap hem edebiyat ve felsefeyle ilgilenen okurlara hem de olağanüstü belirsizlik koşulları altında siyasetin imkânları üzerine kafa yoran okurlara hitap ediyor.

VAMİK D. VOLKAN, *Divanda Kılıç Dövüşü* (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011), 92 ss. ISBN 978-605-399-174-8

Divanda Kılıç Dövüşü Vamık D. Volkan'ın Türkiye'de psikanalizin gelişmesi ve Uluslararası Psikanaliz Birliği'ne bağlı resmî eğitim sürecinin başlamasının tarihçesini kaleme aldığı ve ardından başından sonuna bir psikanalizin öyküsünü sunduğu bir çalışmadır. Volkan, bu kitaptaki çalışmasında nevrotik kişilik örgütlenmesi olan genç bir adamın tedavisini bütün ayrıntılarıyla anlatmaktadır. Volkan'ın çalışmasını ele alan Yavuz Erten, bu vaka öyküsünün psikanalizin tanıtılmasına ve eğitimine olan katkılarının yanı sıra yetişmekte olan analistlere klinik malzemeye farklı açılardan da bakmalarını sağlayacak eleştiriler sunuyor. Bu kitap, sadece uzmanlara değil farklı ilgi alanından okurlara da hitap ediyor. Yavuz Erten'in deyişiyle, "Bu kitapta Vamık Volkan her analistin kendine en başta sorması gereken temel bir soruyu ele alıyor, 'Neyi tedavi ediyorum?' Bunun ardından, tedavi sürecinin herhangi bir noktasında analizanın ve analistin durdukları yeri nereden anlayacağımızı sorguluyor ve 'tedavinin sonunda analizanda ne gibi değişiklikler oldu?' sorusuna yanıt ararken analistin zihninin nasıl çalışması gerektiğini tanımlıyor. Volkan her psikanaliz okulunun analist adaylarına analizin ilk gününden sonuna kadar sürecin tamamının aktarıldığı örnekler sunmasının önemini vurguluyor. Yazar, analistin yukarıdaki soruları nasıl sorduğunu ve yanıtları nerelerde bulduğunu da irdeliyor. Ona göre, bu tür bir çaba, günümüzde kullanılan çeşitli yaklaşımların tekniklerini, süreçlerini ve hedefledikleri sonuçları değerlendirmek açısından çok yararlı olacaktır.

DAVID SLOAN WILSON, *Herkes için Evrim* [çeviren Gürol Koca] (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 392 ss. ISBN 978-975-342-810-1

Darwin'in doğal seçim teorisini ortaya atmasının üzerinden bir buçuk asır geçti. Bu süre içinde toplanan kanıtlar o kadar güçlü ki, evrimi artık teoriden öte bir olgu görüyoruz. Fakat, diyor Amerikalı evrimci David Sloan Wilson, diğer disiplinlerle harmanlanmadığı ve günlük hayata uyarlanmadığı sürece evrim teorisinin hakkını vermiş sayılmayız. Zira evrim olup bitmiş bir şey değil, daima gözümüzün önünde, tüm hayatımıza sinmiş durumda. Canlıların tarihi upuzun bir evrim sürecinden ibaret olduğuna göre, hayatı ve kendimizi anlayabilmek için olaylara evrim temelli bir düşünce çerçevesinden bakmamız şart. Bu düşünce tarzını benimsediğimizde, hamilelik bulantısından obeziteye, dans etmekten gülmeye, din ve ahlaktan siyasete her şey muazzam bir yapbozun, evrim yapbozunun parçaları haline geliyor. Dahası, insana özgü sandığımız pek çok özelliğin aslında evrimin sürekliliği içerisinde çoğu canlıda—hatta tekhücrelilerde bile—görülebildiğini fark ediyoruz; bu da insanın doğadaki yerine ilişkin yanlışlarımızdan sıyrılmamızı sağlıyor. *Herkes için Evrim*, isminin de ifade ettiği gibi, herkesin ilgisini çekecek, herkesin rahatlıkla, keyifle okuyabileceği ve okuması gereken ufuk açıcı bir kitap.

FATİH YEŞİL, *Aydınlanma Çağında bir Osmanlı Katibi: Ebubekir Ratib Efendi, 1750-1799* (İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2011), 498 ss. ISBN 978-975-333-260-6

Bu bir kâtibin hikâyesi. Uzun yıllar Bâb-ı Âli bürolarında çalıştıktan sonra Viyana elçiliği yapan ve kariyerinin zirvesindeyken alaşağı edilen bir beyefendinin. Osmanlı tarihinin en karmaşık dönemlerinden birisinde, kendisini devletini yeniden inşa etmeye adanmış bir Osmanlı'nın. Râtib Efendi'nin yazdığı her cümle, Osmanlı ıslahat girişimlerinin zihni boyutu bağlamında çok önemli ipuçları sunuyor. Bu sebeple Râtib Efendi'nin lâyihası, sefâretnâmesi ve tahrirleri çok farklı perspektiflerden okunması gereken bir hazine niteliğinde. Ebubekir Râtib Efendi sadece yazıları bağlamında değil, aynı zamanda Bâb-ı Âli kariyeri açısından da incelenmeye değer bir Osmanlı kâtibi. Sefâretnâmesinin ve lâyihasının zihni arka

planının ortaya konulmasında merkezî bir yere sahip olan böylesi bir araştırmanın sonuçları, Onsekizinci Yüzyıl'ın sonlarından itibaren tartışmasız bir şekilde devlet idaresine damgasını vuran Osmanlı Kalemîyesi mensuplarının zihnindeki temel meseleler ve onların kariyerlerinin gelişimi hakkında da okura önemli ipuçları sağlayacaktır. Fransız Devrimi'nin hemen ardından Viyana elçiliği görevini yürüten Ebubekir Râtib Efendi'nin iniş çıkışlarla dolu hayatı, Fatih Yeşil'in çalışmasında gözler önüne seriliyor. Fatih Yeşil, Tosya'dan Kırım'a, Kırım'dan, İstanbul ile Viyana'ya uzanan ve Rodos'ta son bulan Râtib Efendi'nin hayat hikâyesi çerçevesinde Nizâm-ı Cedîd projesini, konvansiyonel tarih literatüründen oldukça farklı bir perspektifle ele alıyor. Râtib Efendi'nin geride bıraktığı evrak, Osmanlı yenileşme tarihi açısından bir hazine niteliğinde. 1791'de 'düşmanı' yakından tanımak için Viyana orta elçisi olarak atanan Râtib Efendi'nin kaleme aldığı iki yüz elli sayfa uzunluğundaki Büyük Lâyiha, Osmanlıların en uzun yüzyılı boyunca Avrupa hakkında üretilen metinlerin en sistematik ve kapsamlı olanı. Viyana elçiliğini tasvir ettiği sefaretnamesinde ve Viyana'dan gönderdiği raporlarda Râtib Efendi, tüm Avrupa'nın devrim fırtınasına tutulduğu ve Osmanlı tarihinde belirleyici rol oynayan Onsekizinci Yüzyıl sonlarını, bir Osmanlı kâtibinin gözünden anlatıyor. Râtib Efendi'nin kaleme aldığı eserler devrin sosyo-ekonomik ve sosyo-politik panoramasını okura sunarken Osmanlı İmparatorluğu'nda modern devletin temellerinin atıldığı döneme dair de önemli ipuçları veriyor. Fatih Yeşil'in Râtib Efendi'nin hayatını, eserlerini ve kariyerini farklı bakış açılarıyla okuyucuya sunduğu kitap, Nizâm-ı Cedîd hareketine, devrin kalem efendilerinin zihniyetine, siyasi önceliklerine ve Osmanlı bürokrasisi içerisindeki hiyerarşik yapılanmaya dair kapsamlı fikirler sunuyor.

MUTLU YILMAZ ve AHMET ÖZKAN, *İhracat: Anlamak ve Yönetmek için Bilmeniz Gereken Her Şey* (İstanbul: Optimist Yayınları, 2011), 398 ss. ISBN 978-605-565-564-8.

Herhangi bir ürünü yurtdışına nasıl satabilirsiniz? Alıcıyla masaya oturduğunuzda sözleşmeye yazmanız gereken maddeler neler? Malı kime, nerede ve nasıl teslim edeceksiniz? Ödemeyi ne zaman ve nasıl alacaksınız? Gümrüklü sahada mallarınızın ve düzenlediğiniz evrakın başına neler geliyor, işleyiş nasıl? Düzenlediğiniz evrakı nasıl ve nereye tasdik ettireceksiniz? Üretim maliyetlerinin üzerine binen ek mali yükümlülükler nelerdir? Ürünün fiyatını nasıl belirleyeceksiniz? Türkiye'nin otuzdan fazla ilinde Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın düzenlediği seminerlere konuşmacı olarak katılıp çeşitli üniversitelerde dersler veren uzmanlarca hazırlanan *İhracat: Anlamak ve Yönetmek için Bilmeniz Gereken Her Şey*, örnek vakalar eşliğinde ticaretin haritasını çiziyor. Dış ticaret hacminin hızla arttığı günümüzde, bu konunun kazanımlarına kapısını açmak isteyenler ihracat çatısı altında ele alınması gereken soruların yanıtlarına bu kitapla adım adım ulaşacaklar.

TURHAN YÖRÜKÂN, *Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011), 160 ss. ISBN 978-605-360-302-3

Bağlanma, yavru ile onun sosyalleşmesini sağlayan bir anne veya annelik yapan kişi arasında oluşan, sevgiye ve ilgiye dayalı bir bağ kurma olayıdır. Belirli bir kritik devrede meydana gelmesi gereken bağlanma olgusunda yaşanacak herhangi bir eksiklik, zedelenme insanın sonraki hayatında güven verici ilişkiler kurmasını zorlaştırmakta, hatta imkânsız hale getirmektedir. Turhan Yörükân'ın *Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri* adlı eseri, bağlanma sürecinin ayrıntılı bir tanıtımını yaparken, çok sayıda araştırma sonucuna dayanarak bağlanma göstergelerinin neler olduğunu, olumlu ve olumsuz, güvenli ve güvensiz bağlanma tarzlarının hayatımızı ne şekilde etkilediğini de anlatıyor. Erken yaşta kalıcı bir şekilde işlemeye başlayan sosyalleşme sürecinde yapılan birtakım hataların in-

sanların kişilikleri üzerinde ciddi izler bırakabileceğine dikkat çeken bu kitap, çocuklarını gözlemlerken ve büyütürken güvenli ilişkiler kurmak isteyen annelere, özellikle de anne adaylarına yardımcı olmayı amaçlıyor.

CÜNEYT YÜKSEL, *Devlette Etik* [İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2011], 512 ss. ISBN 978-605-423-841-5

Bu kitap ilk defa devlette etik konusunu uluslararası hukuktan karşılaştırmalar yaparak incelemekte ve Türkiye’de devlette etik altyapının kurulmasını sağlayacak olan hukuki çerçeveyi çizmektedir. Hukuki çerçeve çizilirken uluslararası hukuk kural ve ilkeleri, hukuk teorisi ve pratiği, etik teorisi ile birlikte mukayeseli hukuk metodolojisinden ve idare teorisinden faydalanılmıştır. Kitabın amacı, Türkiye’de kamu yönetiminde uluslararası normlara ve çağdaş değerlere uygun, uygulanabilir bir devlette etik altyapısının kurulmasına katkı sağlamaktır. Kitapta kamu yönetiminde etik davranış ilke ve kuralları, etik kodları, çıkar çatışması ile ilgili düzenlemeler, etik altyapının kilit unsurları, hesap verebilirlik mekanizmaları, kamu yönetiminde saydamlık ve denetim, dünyada kamu yönetiminde etik ve uluslararası karşılaştırmalar ve çağdaş bir çıkar çatışması ve etik altyapı kurulması için yöntem ve öneriler ile model etik düzenlemeleri yer almaktadır.

ALENKA ZUPANČIČ, *Neden Psikanaliz?* [çeviren Barış Engin Aksoy] (İstanbul: Metis Yayınları, 2011), 88 ss. ISBN 978-975-342-802-6

Kurucusu Freud’dan bu yana psikanaliz kimi zaman ‘biyolojizm’ ve ‘bilimcilik’ ile, kimi zaman ‘kültürel görecilik’ ile suçlanmıştır. Bu eleştirilerin çoğu, “psikanaliz kendi işine baksa ya, neden herşeyi izah etmeye kalkıyor,” şeklinde örtülü bir kanaat taşır; psikanalizi bir klinik tedavi pratiği olarak sınırlamak isterler. Oysa, Alenka Zupančič’e göre, psikanalizin konusu tam da biyolojik (bedensel) olan ile zihinsel ve kültürel olanın örtüştüğü yerdedir. Bu nedenle psikanaliz asıl gücünü ve verimini başka ‘disiplinler’ veya alanlarla kurduğu diyaloga borçludur. Psikanaliz asla bireyler ve onların mahrem sayılabilecek sorunlarıyla ilgili değildir: Tedavi etmek amacıyla bireyi topluma uyumlu kılmayı, ‘burjuva rüyasının garantörü’ olmayı reddeden temel bir psikanaliz damarı vardır. *Neden Psikanaliz*’in ontoloji, pratik felsefe ve estetik alanlarına yaptığı ‘üç müdahale’ işte bu damarı berraklaştırmayı amaçlıyor ve psikanalizin cinsellik teorisinin gerçekten ne olduğunu, psikanalizin varoluşumuz için ne anlam taşıdığını, Lacancı ‘neden’ kavramının özgürlükle nasıl bir ilişkisi olduğunu, birbirinden çok ayrı, hatta karşıt gibi görünen iki estetik fenomenin, ‘komedi’ ile ‘tekinsiz’in ne gibi bir ortaklığı olduğunu aydınlatıyor.